Мустақиллик, Тинчлик, Ҳамкорлик

Газета 1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Халқ сўзи

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг газетаси

11 СЕНТЯБРЬ, ЖУМА № 177 (428). 1992 йил

Сотувда эркин нархда

ЎЗБЕК ХАЛҚИ УЧУН ЖОНДОШ ВА ЕЛКАДОШ БЎЛГАН ТОЖИК БИРОДАРЛАРИМИЗ ХОНАДОНЛАРИДА ТЕЗРОҚ ТИНЧЛИК, ОСОЙИШТАЛИК ВА БИРЛИК ҚАРОР ТОПИШИНИ ОЛЛО-ТАОЛОДАН СЎРАБ ҚОЛАМАН.

Ислом КАРИМОВ.

ЖУМҲУРИЯТИМИЗ МЕҲНАТКАШЛАРИ РЕСПУБЛИКА ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ТИНЧЛИКСЕВАР СИЁСАТИНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАБ, УНИНГ БМТ БОШ КОТИБИ БУТРОС ГАЛИГА ҲАМДА ТОЖИКИСТОН ОЛИЙ КЕНГАШИ РАИСИ ВА ЖАҲОН ТОЖИКЛАРИ ВАКИЛЛАРИ АНЖУМАНИ ҚАТНАШЧИЛАРИГА МУРОЖААТИНИ ҲАР ТОМОНДАН МАЪҚУЛЛАМОҚДАЛАР.

Ислом КАРИМОВ:

ТОЖИКИСТОНГА КИМ МАДАД БЕРАДИ?

РАТА—ТАССнинг хабар беришича, Ўзбекистон Президенти куни кеча Франциянинг нуфузли «Либерасьон» газетаси мухбири билан суҳбатда Тожикистондаги вазиятни, жуда хавфли, деб баҳолади. «Қўшни республикадаги воқеаларни портлай деб турган бомбага қиёслаш мумкин, — деди Президент, — агар у ишга тушса, шундай можаролар юзага келадики, юзта Қорабоққа татийдиган бўлади».

«Афғонистондаги вазият Тожикистонга таъсир ўтказмасдан қолмаяпти, — деб таъкидлади И. Каримов. — Бугунги кунда бу икки давлат ўртасида чегара деган нарсанинг ўзи йўқ. Тожикистонга ҳар куни қурол-яроғ ва наша ташиб келинаяпти. Айрим маълумотларга қараганда, у ерда самолётларни уриб туширувчи «стингер» ракеталари пайдо бўлган...»

МДҲ давлатлари ўртасида имзоланган ялпи хавфсизлик ҳақидаги шартнома хусусида тўхталиб, Ўзбекистон Президенти Россияни бу минтақадаги барқарорлик ва хавфсизлик кафили деб ҳисоблашини маълум қилди.

Ўзбекистонда яшовчи русларга бўлган муносабат масаласида Ислом Каримов «уларнинг хавфсизлигига ҳеч ким таҳлика солаётгани йўқ, аксинча, миллати, ирқи, диний эътиқодидан қатъи назар барчанинг қонуний ҳуқуқи тўла таъминланган», деб айтди.

ДИЛИМИЗ ДАРДИ

Тупроғимиз туташ, маслак-мақсадимиз бир бўлган қондош тожик диёрида қон тўкилади, одамлар бир-бирини ўлдиради, ёвуз ниятли кишилар халқ орасига адоват уруғларини сочади, деб сира-сира ўйламаган эдим. Бундай хаёл пайдо бўлишининг ўзи даҳшатли эди. Аммо минг афсуски, муқаддас тупроқ бугун қонга белангди. Дилларимизни ўртаб, вужудларимизни қон қақшатган воқеалар содир бўлди. Бу нарса меҳмондўст, бағри очиқ тожик халқининг табиатига мутлақо ётдир.

Биз ўзбек санъаткорлари, Тожикистонни ҳеч қачон ўзимизга ёт ўлка деб қарамаганмиз. Тақдирнинг ўзбек ва тожик халқларига кўрсатган улуғ инъоми шуки, бизнинг санъатимиз бир. Ўзбек қўшиқлари Тожикистонда нечоғлик севиб куйланса, тожикнинг бирда ўйноқи, бирда дардли мусиқалари ҳам ўзбекнинг юрагига шунчалар яқин. Унинг дил ўртар наволари асрлар қаъридан оқиб келмоқда. Бу мавжли икки дарё абадул абад санъатга ташна юракларни суғориб халқларимизни янада яқинроқ қилишига ишончимиз комил.

Мен бугун тожикистонлик биродарларимизга, ҳамкасбларимизга мурожаат қилиб, санъатнинг энг ёвуз душмани бўлмиш қабоҳатни орадан кўтаришга, халқнинг руҳини мустаҳкамлаб уни тинчлик ва бирликка ундашга чақираман. Бу оғир кунлар ўтиб кетиши табиий. Биз тарихданам мушкулу музаффар кунларда бирга бўлганмиз. Тожик халқининг бошига кулфат тушган шу кунларда ҳам бизнинг дардли дилларимиз улар билан биргадир. Буюк тожик диёрида тезда осойишталик қарор топиб, шодлик ва умид мусиқаларию қўшиқлари янграйди, деган умиддаман.

Абдулла БОЗОРОВ,
Республикада хизмат кўрсатган артист.

ТАШВИШИМИЗ, ТАРИХИМИЗ ВА ТАҚДИРИМИЗ БИР

«Қардош Тожикистонда содир бўлаётган воқеалар минтақамизнинг эллик миллион аҳолисини изтиробга солди. Жанглар тўхтамай, ўқ овозлари эшитилмоқда, турли сиёсий кучлар ва гуруҳлар ўртасида қарама-қаршилик кун сайин кучаймоқда, бегуноҳ гўдаклар, аёллар, қариялар, оддий фуқаролар тобора кўпроқ ҳалок бўлмоқдалар» деб ёзади Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Бутрос Гали жанобларига. Қонли жиноятнинг тезда олди олинишига имоним комил, лекин Қўрғонтепа, Кўлоб, Пархор, Кабодиён, Қизилсув, Шаҳритуз... томонларда қутурган қора куч, ўта миллатчилар оддий ва бегуноҳ кишиларни атайин отиб ўлдириб, мурдаларни йиғиб олишга ҳам йўл қўймай, мислсиз оғир жиноят — жаллодлик қилмоқдалар. Бу жиноят қиёматгача эсдан чиқмайди! Келишмовчилик бўлар экан, буни оқсоқоллар бошчилигида муҳокама қилмоқ керак. Қўл кўтармаган, қуролсиз ўз қардошини отиб, ўлигини зовурларга ташлаш — бу фақат жаллодий аблаҳларнинг иши! Ҳасад ва ёвузлик ўша носоғлом кучларнинг ириган юракларида ғалаён қилмоқда. Улар шайтон васвасасига учиб, ўз оға-иниларига ўқ узиб, ўлдирмоқдалар. Яшириниб, «снайпер» бўлиб, кавакларга кириб олиб ўқ узмоқдалар. Улар ўз ота-оналарига ҳам, сингилларига ҳам ўқ отадиган кимса эканликларини дунё билди. Ўз ҳукуматинг билан келишмасанг гаплаш, нима қилсанг қил, лекин қурол ушламаган авомни — ўзбегу тожикни, бошқа қардошларингни отасанми, номард!? Бегуноҳ ўз қардошини отиб ўлдирган қотил кимсалар — шайтон, ўлса уларга жаноза ўқилмайди! Бу мусулмон халқларимизнинг фатвоси.

Мен ҳарбий киши эмасман, аммо ҳозирги мураккаб ва ҳатарли жараёнда Ватанни, бола-чақаларимизни, не-не машаққат билан қўлга киритган мустақиллигимизни кўзлаб, жумҳуриятимизни мудофааси ҳақида ўйламай иложимиз йўқ.

Қўрғонтепа ва умуман Вахш дарёлари атрофидаги қуролли тўқнашувлар, отишмалар бизни лоқайд қарашга, кузатувчи бўлишга асос бермайди, тожик тожикка, ўзбекка — ўз юртдошларига ўқ отиш асло мумкин эмас!

Агар афғоннинг қуролланган тўдалари, ўзбекни ҳам, тожикни ҳам, бошқаларни ҳам ёмон кўрадиган Гулбиддин Ҳикматёр тўдалари Панж ва Шўх томонларда чегарани бузиб ўтиб, тожик биродарларимга қурол бериб, уни ўз халқига қарши гиж-гижлаётган бўлса, бу васвасага учмаслик керак, токи оға-ини вақти етиб топишар, аммо бегона ўртага нифоқ солиб, аралашиб, тинч жанубимизда ўт чиқишига йўл қўймаслик керак. Камина Қўрғонтепа, Пархор, Дўсти, Ургут, Норак, Кўлоб, Кабодиён, Шаҳритуз, Қизилсув... томонларда бўлганман. Бу ерлар гўзал Тожикистоннинг жануби, бизнинг Денов, Сариосиё, Шўрчи, Термиз, Жарқўрғон шаҳарларимизга деярли ҳамсоя — ён қўшни, жон қўшни. Ётлар васвасасига учганлар кейин пушаймон бўлади! Жаноб Гулбиддин ўз ватандоши, ўзбек генерали Абдулрашид Дўстумни, тожик генерали Маъсудларга ҳам мамлакатнинг ҳозирги раҳбари Раббоний ҳазрати олийларига ҳам қарши. Афғон — афғонга тўп отмоқда, ички уруш олови аланга олмоқда. Шу ёвузликни тожик халқи ичига олиб кириш фақат душманнинг иши, бу хавфли кунларда ниҳоятда ҳушёр турмоқни ҳаёт тақозо қилмоқда.

Чегара кучларимиз, Милиция ва Миллий хавфсизлик ташкилотимиз фидойилари шай туришлари ғоятда зарур, аммо жанубий тоғлар орасидан ўтиб келаётган қуролларни, юртимиздан аланга чиқарувчи қора кучлар йўлини тўсиш учун ўз қўшинимиз сафга туриши керак. Иғвогарликка йўл қўймаслик Ватан олдидаги бурчимиздир!

Мустақиллигиниз йўлидаги энг хатарли ғов, балки ёв деб атаса ҳам бўлади, бу — ўзбекнинг яхлитлигига футур етказувчи ичимиздаги маҳаллийчилик, миллатчиликдир, улар улуғ ишимизга халақит бериб, тарафкашликни авж олдирмоқда, бу қора кучлар олдида ожизлигимизни кўрсатади. Улар Тожикистонда кўнгилсиз фожиали воқеаларни юзага келтирдилар. Тожик менинг жигарим, мен уни икки ёки учга бўлмаган ҳолда жигарим деб атайман. Устозларим Садриддин Айний, Турсунзода, Миршакар, Жалол Икромий, Улуғзодалар меҳри бошим узрадир.

Президентимиз Ислом Каримовнинг Мустақиллигимиз бир йиллиги тантанасидаги халққа қутловида шундай деди:

«Ўрта Осиё халқлари — ўзбек, қозоқ, тожик, туркман, қирғиз — биз барчамиз бир ота-онанинг фарзандларимиз. Ер-сувимизгина эмас, дину иймонимиз бир, қувончу ташвишимиз, тарихимиз ва тақдиримиз бир.

Бизлар барчамиз — улуғвор дарахтмиз. Бу дарахтнинг замон шамол-бўронларидан эсон-омон қолиши бизнинг ўзаро жипс, якдил ва мустаҳкам бўлиб туришимизга боғлиқ...»

Сузоғич ҳўкизнинг олдидан, тепонғич отнинг орқасидан ўтиб бўлмайди, аммо ёмон ниятли маҳаллийчилик дардига мубтало бадфеъл кимсанинг тўрт томонидан ҳам ўтиб бўлмайди, бундай шахслар ўзбекда ҳам, тожикда ҳам жумҳуриятларимиз иши учун, айниқса Мустақиллик курашида ғоятда хавфлидир. Ҳа, ўзбекни тожикдан айириш, парчалаш, ўртага нифоқ солиш ҳозирги кунда ниҳоятда хавфли, шу сабабли ҳам унга қарши курашга чақираётирман. Аҳиллик билан яшаб, ишлаётган халқимиз бошига озарбойжон ва арманлар, гуржи ва осетия-абхазлар, Молдова-Днестр бўйи қавмлари, ҳатто ён қўшнимиз — жон қўшнимиз, азалий қориндошларимиз тожиклар кунини солмасин. Қора кучлар, маҳаллийчиликлар оқибатида қон тўкилаётгани бизни ўйлатмаса, ақлимизни киритмаса; гапнинг очиғи, бизлар қанчалик нодон одамлар бўлиб қоламиз!

Тажовузни, миллатчиликни қоралайман! Илоҳим бахилу манманликнинг боғи кўкармасин, қотилларга Оллоҳнинг ўзи жазо берсин!

МИРМУҲСИН,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси

(Муаллифлик қалам ҳақини «Халқ сўзи» обуна фондига ўтказишни илтимос қиламан).

Бугунги кунда миллий анъаналаримиз зарарагарларнинг ёшларга ҳикоя қилишда тарихимизнинг тирик гувоҳлари таассуротлари мароқли, ҳаётий ва таъсирлидир.

Уларнинг ўгитлари ёшлар онгининг шаклланишига жуда катта таъсир кўрсатади. Атрофимизда маърифатсизлик орқасидан келувчи ўз миллий анъаналарини, тарихини, ота-боболарининг урф-одатию удумларини билмаслик иллати туфайли хунрезликлар рўй бермоқда ва бу бизнинг юртимизни ҳам хонавайрон қилиши мумкин эди. Шукурки, еримизда яшаб ўтган аждодларимизнинг пок руҳи, қарилик гаштини сураётган бобокалонларимиз дуою фотиҳаси сабаб халқимиз тинч, осойишта яшамоқда.

Муҳаммадкул ота Кенжаев Катта Фарғона каналини бунёд этишда иштирок этиб, умр бўйи сувчи ва мироблик қилган. Ҳозирда тўқсон ёшни қоралаб қолган отахоннинг учрашув ва суҳбатларини ёшлар доимо орзиқиб кутишади, ундан завқланишади.

СУРАТДА: М. Кенжаев ёшлар билан.
Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

ҲАМСОЯНГ ТИНЧ—СЕН ТИНЧ

Халқимизда «Бир кун жанжал бўлган жойдан қирқ кун барака қочади» деган гап бор. Бу ҳикматли ташбеҳнинг қай даражада ҳақиқат эканлигини ҳамма ўз бошидан кечирган, деб ўйлайман. Ишқилиб, тинчликдан айирмасин...

Ён қўшнимиз — Тожикистонда юз бераётгагн ҳунрезликларга ҳар бир ўзбек, нафақат биз, миллатию ирқидан қатъий назар ҳар бир имонли, эркпарвар, инсонпарвар киши бефарқ қарай олмаслиги аниқ. Ишдан қайтишим заҳоти ойнаи жаҳон қулоғини бурайман, кечроқ келсам радио эшитишга шошиламан, рўзномалар янги сонларини интиқлик билан кутаман, «яхши томонга ўзгариш бўлсин-да, ишқилиб» деб умид қиламан. Минг афсуски, тартибсизлик, бошбошдоқлик, қон тўкишлар ҳамон давом этмоқда, ҳатто одамлар ваҳшийларча ўлдирилмоқда. Бегуноҳ қариялар, аёллар, норасида гўдаклар ҳалок бўлаётганини, қайси эшикка бош уришини билмай сарсон-саргардон юрган минглаб қочоқларни кўз олдимга келтирсам даҳшатга тушаман. Ва беихтиёр улар бошига шундай қора кунларни солганларни лаънатлайман...

Э, воҳ, хоҳ сиёсий, хоҳ иқтисодий бўлсин, қандайдир бир манфаат деб тожикнинг жонини тожик олса-я, тожикни тожик қирса-я! Йўқ, менимча бу ерда бошқа ғаразли мақсад эгаларининг қўли бўлса керак.

Жумҳуриятимиз Президенти И. А. Каримов Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Бутрос Галига нома йўллаб, унда қўшни республикадаги ҳодисалар хусусида Ўзбекистон раҳбарияти фикрини аниқ баён қилиб бергани, унинг Тожикистонда юз бераётган воқеалар муносабати билан оммавий ахборот воситалари вакиллари, Тошкентдаги элчихоналар ходимлари билан шошилинч учрашув ўтказгани айни муддаодир. Негаки асрлардан асрларга, авлодлардан авлодларга ўтиб келаётган яна бир гап бор: «Қўшнинг тинч — сен тинч!»

Турсунбой ОРТИШБОЕВ,
Челак район марказий шифохонаси бош врачи.

БУ ЎЛКАДА ТИНЧЛИК ЎРНАТИШ КЕРАК

Исроилдаги барча оммавий ахборот воситалари Ўзбекистон Республикасининг Президенти Тожикистондаги воқеалар хусусида журналистлар билан ўтказган учрашувни жадал ёритди. Ўрта Осиёдан жуда олисда, Исроилда яшасак ҳам тоғли республикада қон тўкилаётганини алоҳида ташвиш билан кузатиб турибмиз. Бу хавотирлик тушунарлидир.

Мен Ўзбекистонда туғилиб ўсганман. Ўзбекистон — менинг ватаним. Тақдир тақозоси билан икки йил олдин доимий истиқомат учун Исролга кўчиб келганман. Аммо қалбимнинг бир парчаси меҳмондўст ўзбек диёрида қолган. Қариндош-уруғларим, дўстларим ҳам ўша ерда...

Президент Каримовнинг гапларига тўлиқ қўшиламан, у жаҳон ҳамжамиятини можарони тўхтатиш учун имкони бўлган ҳамма ишни қилишга даъват этмоқда. СССР парчаланиб кетгандан кейин ҳар бир республика мустақил давлат бўлди, бу эса жамиятнинг сиёсий тузилишидаги меъёрий маърифий жараён. Лекин мустақил давлат ҳам бегуноҳ одамларнинг ҳалок бўлишига, болалар, аёллар ва қарияларнинг азоб чекишига бефарқ қараб тура оладими? Бу саволга фақат битта жавоб бор: йўқ, қараб тура олмайди!

Мен эътиборингизни Ислом Каримов айтиб ўтган яна бир жиҳатга қаратмоқчиман: Афғонистон билан чегараларнинг очиқлиги бутун Ўрта Осиё, Қозоғистон ва Россия учун олдиндан билиб бўлмайдиган оқибатларни келтириб чиқариши мумкин. Унда келишмовчилик олови фалокатга айланиб кетади...

Исроилда Ўрта Осиёдан келган минглаб кишилар яшайди. Сизларни ишонтириб айтаманки, у ерда юз бераётган воқеаларга ҳеч ким лоқайдлик билан қараб тура олмайди. Биз ҳаммамиз Ўзбекистоннинг қўшни республикадаги можаро хусусида тутган йўлини қўллаб-қувватлаймиз. Президент Каримовнинг жаҳон ҳамжамиятига мурожаати — минтақада тинчлик ва миллатлараро тотувликни тиклаш йўлида ўз вақтида қўйилган қадамдир.

Марина ВАЙНБЕРГ,
Тель-Авив, Исроил.

ДЎСТ БОШИГА ИШ ТУШГАНДА...

Тожикистондаги сиёсий вазиятнинг кескинлашуви, Қўрғонтепа ва Кўлоб вилоятларидаги биродаркушлик, беҳуда қон тўкишлар жондош, жондош ўзбек халқини қайғуга солмоқда. Ана шундай оғир, дўст бошига иш тушган вақтда унга биродарлик қўлини чўзиш, имкон қадар мадад бериш халқларимизнинг азалий удуми.

Куни кеча Сурхондарёдан қўшни Қўрғонтепа вилоятига ун, шакар, гуруч ва бошқа зарур озиқ-овқат маҳсулотлари юкланган автомашиналар карвони жўнаб кетди. Уларга ўзбек ва тожик тилларида «Тожикистон халқига ўзбекистонлик дўстларидан биродарлик ёрдами» деган сўзлар ёзилган лавҳалар осиғлиқ эди.

Карвонни вилоят ҳокимининг биринчи муовини М. Холбоев, Термиз шаҳар ҳокими Қ. Аҳмедов ва шаҳар жамоатчилиги кузатиб қўйди.

Ч. ТЎХТАЕВ,
ЎзА мухбири.

ҚУВОНЧИЮ ҚАЙҒУСИ БИР ҚЎШНИЛАР

ЎЗБЕКИСТОН Республикасининг Бешариқ, Тожикистоннинг Конибодом районлари аҳолиси бир каналдан сув ичади. Зеро, иккала туманнинг қишлоқлари, боғлари, далалари туташиб кетган. Тожиклар ва ўзбеклар эса қадим-қадимдан бир-бирлари билан дўст, аҳил, ҳатто қуда-анда бўлиб яшаб келмоқдалар. Улар: «Биз қувончию қайғуси бир қўшнилармиз», — дейишади. Қондошу жондош икки халқ вакиллари билан суҳбатлашганимизда, бунга яна бир карра ишонч ҳосил қилдик.

Анваржон ЕҚУБОВ,
Бешариқ райони ҳокимининг ўринбосари:

— Бешариқ ва Конибодом ўртасида чегара йўқ. Жамоа хўжаликларимиз, корхоналаримиз, ташкилотларимиз, билим юртларию мактабларимизни узоқ йиллик дўстлик ришталари боғлаб турибди. Масалан, Бешариқдаги ип-йигирув фабрикаси меҳнат аҳли қўшни республикадаги турдош корхона ишчилари билан ҳамкорлик қилмоқда. Конибодомдаги 39-автокорхона ҳайдовчилари районимиздаги қурилиш иншоотларига юк ташишда кўмаклашишмоқда. Бешариқдаги 4-ҳунар-техника билим юртида 30 дан ортиқ тожикистонлик ўсмирлар ўқишади, Конибодомдаги 18-ҳунар масканида эса бизнинг йигитларимиз таълим олишаяпти. Шу йилнинг баҳорида Катта Фарғона канали бўйида «Дўстлик боғи» барпо этилди. Унинг гуллаб-яшнашига иккала район меҳнаткашлари баҳолиқудрат ҳисса қўшмоқдалар.

Ўзбек ва тожик халқларининг асрлар синовидан ўтган ана шу дўстлигига кимлар раҳна солиши мумкин? Фақат ҳаёсиз-ғаразли мақсадларни кўзлаган кимсалар! Яқин қўшниларимиз ҳудудида тинч ҳаётни барпо этиш, далаларда пишиб етилган ҳосилни йиғиштириб олиш ўрнига қон тўкилаётгани, қариялар, аёллар ва болалар ҳалок бўлаётгани биз ўзбекларни ғоят ташвишлантирмоқда. Тожикистонда уруш олови аланга олишига, мустақил республиканинг парчаланиб кетишига мутлақо йўл қўйиш мумкин эмас.

Назиржон ДАДАБОЕВ,
Конибодом район кенгаши ижроия комитети раисининг муовини:

— Бирон-бир маъракамиз йўқки, бешариқлик биродарларимиз қатнашмаган бўлсин. Биз ҳам уларнинг тўй-сурларида ҳамиша иштирок этамиз. Яқинда Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг бир йиллигига бағишланиб Бешариқ районида бўлиб ўтган тантаналарда ҳам қувончу шодликларимизни биргаликда баҳам кўрдик. Бундан буён ҳам биз азалий дўстлигимизга содиқ қоламиз. Энди шу кунларда Тожикистонда рўй бераётган хунрезликларга келсак, бу атайлаб одамларнинг миллий туйғуларидан ғаразли мақсадларда фойдаланиб қолишга, адоват уруғини сочишга уринаётган қора кучларнинг иши, холос. Мустақил давлатнинг ишларига аралашишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Халқимиз тараққиётнинг қандай йўлидан боришни ўзи белгилаб олиши керак.

Қурбонали СУВОНҚУЛОВ,
Конибодом темир йўл станциясининг бошлиғи:

— Мен асли Бешариқ районининг Андархон қишлоғида ўсиб-улғайганман. Ўрта маълумотни Конибодом районининг Патар қишлоғидаги мактабда олдим. Институтни битирганимдан буён шу ерда ишлаяпман. Конибодомликлар менинг камтарона меҳнатимни ардоқлаб, Тожикистон Олий Кенгаши депутати этиб сайлашди. Сайловчиларнинг ишончини оқлашга ҳаракат қилаяпман.

Ўзбекистонда яшаётган ўзбеклар ва тожиклар шу мустақил республиканинг тенг ҳуқуқли фуқаролари бўлганидек, Тожикистонда истиқомат қилаётган икки халқ вакиллари ҳам мустақил Тожикистон Республикасининг тенг ҳуқуқли фуқаролари ҳисобланишади. Улар республикалар Конституциясига риоя этганлари тақдирдагина можаро тинч йўл билан ҳал этилиши мумкин. Ўш вилоятидаги фожиали воқеаларни унутмайлик. Мен бу мураккаб муаммо хусусида Ўзбекистон Республикаси ҳукумати тутган йўлни қўллаб-қувватлайман.

Мулла Абдуқаҳҳор ҲОЖИЗОДА,
Конибодомдаги «Сарв» жомъе масжидининг имом-хатиби:

— Бизнинг динимиз ҳам, иймонимиз ҳам бир. Мен нафақат ўзбеклар ва тожиклар, балки бутун дунё мусулмонлари ҳамжиҳату ҳамфикр бўлишларини истайман. Буни худодан тилайман!

Ў. УСМОНОВ,
И. ЎТБОСАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбирлари.

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВ ЖАНОБЛАРИГА

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллиги куни муносабати билан Вьетнам халқи ва шахсан ўз номимдан сизга ва сиз орқали Ўзбекистон Республикасининг халқига самимий қутловларимизни топширишга рухсат этгайсиз.

Давлатларимиз ўртасидаги анъанавий ҳамкорлик ва дўстлик икки мамлакат халқлари манфаатлари йўлида, бутун дунёда тинчлик ва тараққиёт манфаатлари йўлида кун сайин мустаҳкамланиб ва ривожланиб боради, деб умид қиламан.

Ўзбекистон халқига мустақиллик йўлида катта ютуқлар, шахсан сизга — мустаҳкам саломатлик, ғоят масъулиятли фаолиятингизда янги катта муваффақият тилайман.

Во Ти КОНГ,
Вьетнам Социалистик Республикаси Давлат кенгашининг раиси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ ЖАНОБ ИСЛОМ КАРИМОВ ОЛИЙ ҲАЗРАТЛАРИГА

Олий ҳазрат!

Ўзбекистон Республикасининг мустақиллик куни бўлмиш бахтли дамларда Сиз, олий ҳазратни қутлаб, самимий салом ва табригимни юбораётганимдан ғоят мамнунман.

Биз фаолиятимиз келажакда нафақат биргаликда тараққий этишига, балки икки мамлакат ўртасидаги муносабатларни тинчлик, хавфсизлик ва халқаро бирдамлик асосида такомиллашувига умид қиламиз.

Мен ўртамиздаги дўстлик алоқаларининг янада ўсиб боришига чин кўнгилдан ишонаман.

Келажак йилларда иккала мамлакат халқлари бир-бирларига ўзаро фойда келтирадилар.

Марҳамат қилиб, Сизга бўлган энг юксак ишончимни қабул этсангиз.

Абдур Раҳмон БИСВОЗ,
Бангладеш Халқ Республикасининг Президенти.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муҳтарам Президент жаноблари!

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг бир йиллиги байрами муносабати билан ўзбек халқига самимий табрикларимизни қабул қилгайсиз.

Халқларимиз дўстлиги халқаро ҳамкорлик ишига қўшилган катта ҳисса эканлигига аминман. Бу дўстлик бир-биридан олис масофада жойлашган халқлар ҳам бир-бирига яқин бўлиши мумкинлигини кўрсатмоқда.

Шахсан сизга ва бутун ўзбек халқига самимий дўстлик туйғуларимни қабул қилгайсиз. Жаноб Президентга ва Ўзбекистон халқига янги ва демократик давлат барпо этишдек қийин йўлда катта муваффақият тилайман.

Лех ВАЛЕНСА,
Польша Республикасининг Президенти.

• Ҳуқуқшунос муаммо қўяди

ЁРДАМ ЭМАС, ТАШВИШ

РЕСПУБЛИКА ЖИНОЯТ КОДЕКСИГА КИРИТИЛГАН БАЪЗИ ЎЗГАРТИШЛАР ШУНДАЙ ҲОЛАТНИ ЮЗАГА КЕЛТИРМОҚДА

ҲАР бир давлатда шу давлат тузумини, унинг халқининг хоҳиш-иродасини ифода этган ўз қонун-қоидалари бўлади. Шунинг билан биргаликда шу қонун-қоидаларга барча томондан бир хилда амал қилинишини таъминлаш воситалари ҳам ташкил қилинади. Агарда ҳуқуқ ва масъулият баббаравар амал қилмас экан, бунда демократия ҳам бўлмайди, бошбошдоқлик (анархия) ҳукм суради. Қонунларга мунтазам амал қилинган жойда эса интизом, тартиб, хуш кайфият қарор топади.

Бизда эндиликда мустақил Ўзбекистоннинг истиқлол йўлини, фуқароларнинг ҳозирги кайфияти ва руҳиятини ифода этган қонунлар борми, деган савол туғилиши табиий. Бунга эса бор, албатта, лекин ҳали етарли эмас, деб жавоб бериш мумкин. Биз ҳуқуқий демократик давлат сари йўл тутдик. Шу томон илк қадамлар босилмоқда. Президентимизнинг аҳоли ижтимоий муҳофазасини таъминлашга, давлатимиз мустақиллигини кафолатлашга қаратилган қатор фармонлари, Олий Кенгаш томонидан қабул қилинган қонунлар ҳуқуқий давлатнинг дастлабки пойдеворидир. Ҳали олдинда бу борада улкан ишлар бажарилиши, энг аввало асосий қонунимиз — мустақил Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, қонунчиликни амалга оширувчи давлат идоралари, шу жумладан «Прокуратура ҳақида»ги Қонун қабул қилиниши лозим. Бунда цивилизациялашган демократик давлатлар тажрибасига таянган ҳолда ўз миллий, жуғрофий ва тарихий хусусиятларимизни, албатта, инобатга олишимиз шарт.

Ўтмишда ҳам, ҳозирда ҳам барча мамлакатларда чайқовчилик оғир жиноят ҳисобланган ва ҳисобланади. Лекин Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши томонидан 1990 йил 31 октябрда қабул қилинган қонун Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексига бир қатор қўшимчалар ва ўзгартишлар киритиб, ҳуқуқий муаммоларни ечиш ўрнига янги муаммо туғдирди.

Масалан, кодекснинг 175-моддаси («Чайқовчилик») янги таҳрирда баён қилиниб, унинг биринчи қисмида «чайқовчилик, яъни фойда кўриш мақсадида давлат чакани савдоси, матлубот кооперацияси корхоналари ташкилотларидан товарларни сотиб олиш ва қайта сотиш» деб кўрсатилди. Шу билан чайқовчиликка қарши кураш олиб борувчи органлар қўли калта қилиб қўйилди. Чунки фақат давлат савдоси ва матлубот кооперацияси савдо шаҳобчаларидан товарларни сотиб олган ва фойда кўриш мақсадида қайта сотган шахсларгина жавобгарликка тортиладиган бўлиб қолди. Ширкатлардан, хусусий савдо шохобчаларидан, хўжаликлардан ва фуқаролардан товар ва маҳсулотларни фойда (текин даромад) кўриш мақсадида қайта сотиб, минглаб, юз минглаб сўм фойда кўраётганлар, шу йўл билан оддий меҳнаткашни зулукдек сўриб талаётганлар жавобгарликка тортилмай қолиб кетмоқда. Товарларни магазиндан сотиб олгани ҳолда қўлдан, бозорлардан олдим деб жавобгарликдан қутулиб қолганлар ҳам оз эмас. Шу сабабли ушбу қонуннинг кириш қисмини (диспозициясини) «фойда кўриш мақсадида товар ва маҳсулотларни сотиб олиш ва қайта сотиш» деб ўзгартирилса, қонун олдида ҳамманинг масъулияти тенг таъминланган бўлур эди.

Шу кодекснинг 177^3-моддасида қонунсиз савдодаги фаолияти билан шуғулланганлик учун жиноий жавобгарлик белгиланган. Лекин қонун қабул қилинганлигига икки йил тўлаяптики, қайси савдо фаолияти қонуний, қайсиниси қонунсиз эканлиги ҳақида бирон кўрсатма ёки ҳуқуқий акт қабул қилинган эмас. Шу сабабли ҳам бу модда «ўлик жон» бўлиб қолмоқда.

Навбатдаги мулоҳаза Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 177-моддаси (Харидорларни алдаш) ҳақида. Яқинда бир танишим савдо дўконида ўғлига 1200 сўмга костюм сотиб олганини, нарироққа борса, худди шу костюм 1050 сўм турганини, яна бошқа жойда ўзгача нарх қўйилганини айтиб, савдодаги бебошликлардан нолиди. Суриштирсак, бири матлубот жамиятига қарашли дўкон, бири — «фирменный» дўкон, бири хусусий экан. Мен савдодаги нарх-навони ислоҳ қилишга асло қарши эмасман, лекин нарх-навони белгилашда ўзбошимчаликка асло йўл қўйиб бўлмайди. Буни тартибга солиш устида ўйлаб кўрилса, яхши бўлар эди.

Ўзбекистон Республикасининг 1991 йил 15 февралдаги қонуни билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 209^2-моддаси («Транспорт воситаларини ҳайдаб қочиш») янги таҳрирда ўзгартирилди ва транспорт воситаларини ҳайдаб қочганлик учун жазо кучайтирилди. Бу ўз вақтида қўлланилган муҳим, одилона тадбир бўлди. Бироқ бу амалий ходимларга янги муаммо туғдирди.

Биринчидан, 209^2-моддада транспорт воситаларини ҳайдаб қочганлик учун уч йилдан етти йилгача, бу ҳаракат такроран ёки бир гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб содир этилса, мол-мулкини мусодара қилиб, етти йилдан ўн икки йилгача, айбни алоҳида оғирлаштирадиган ҳолларда эса ўн йилдан 15 йилгача озодликдан маҳрум қилиш ва мол-мулкини мусодара қилиш жазоси белгиланади. Бироқ шу кодексининг 125-моддаси («Ўғирлик») биринчи қисмида уч йилгача озодликдан маҳрум қилиш ёки икки йилгача аҳлоқ тузатиш иши бериш ёки уч юз сўмгача жарима тортиш жазоларини белгилайди. Шу модданинг иккинчи қисмида мол-мулкни мусодара қилиб ёки қилмай уч йилдан олти йилгача озодликдан маҳрум этиш, учинчи қисмида уй-жойга кириб ўғирлик қилганлик учун беш йилдан етти йилгача, тўртинчи қисмида эса (алоҳида хавфли рецидивист томонидан ўғирлик содир этилса) мол-мулкини мусодара қилиб етти йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум этиш жазолари белгиланган. Ана шундан кўриниб турибдики, транспорт воситаларини ҳайдаб қочганлик учун уни ўғирлагандан оғирроқ жазо белгиланди. Амалиётда қонундан хабардор жиноятчилар (албатта, улар олдиндан ўз жиноий ҳаракати учун белгиланадиган жавобгарликни ҳам чуқур ўрганиб оладилар) «бизнинг мақсадимиз транспорт воситасини (автомобилни) ҳайдаб қочиш эмас, ўғирлаб ўзлаштириш эди» дейдилар. Бу ҳолатни терговчи, ҳимоячи, суд ҳам қувватлайди, оқибатда, у енгилроқ жазога эришади. Шу сабабли 209^2-модданинг иккинчи қисмига «гуруҳ шахслар томонидан олдиндан тил бириктириб» деган сўздан кейин «шунингдек, ўғирлаш мақсадида ҳайдаб қочиш» деган жумла қўшиб қўйилса, шу ўринда кўзланилган мақсад аниқ бўлади ва қонунни қўллашда муаммолар келиб чиқмайди. Жиноятчилар эса қилмишига яраша жазога маҳкум этилади.

Иккинчидан, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 209^2-моддаси янги таҳрирда ўзгартирилиб, жазо чораси кучайтирилган бўлса-да, бундан жиноятлар учун суриштирув олиб бориш, аслича қолдирилди. Ваҳоланки, бу мураккаб жиноятни текшириш ва жиноятни фош қилиш учун қанча-дан-қанча машаққатли қидирув ва процессуал (тергов) ҳаракларини олиб бориш, экспертизалар ўтказиш лозим бўлади. Шундай экан, ушбу жиноят учун тергов ҳаракатлари олиб боришни суриштирув органига эмас, балки тергов органига топширилиши, Жиноят-процессуал кодекси 108-моддасига ўзгартириш киритилиши лозим. Бу қанча тез бўлса, ҳуқуқ идоралари иши учун шунча яхши бўлади.

Амалда қўлланиб келинаётган қонунчилигимизда яна бир ечимини кутаётган муаммо борки, бу ҳам кўпларнинг тақдири билан боғлиқдир. Маълумки, собиқ Иттифоқ Олий Кенгаши раёсати томонидан 1974 йилда қабул қилинган қонунга мувофиқ давлат ва жамоат мулкини 50 сўмгача талон-тарож қилиш майда талон-тарож деб, 2500 сўмдан 10000 сўмгача кўп миқдорда талон-тарож деб, 10000 сўмдан юқориси эса алоҳида кўп миқдорда талон-тарож деб белгиланган эди. Ҳозирда иқтисодий танглик шароитида нарх-наво ўн, йигирма, ўттиз маротаба ва ундан ҳам зиёд ошиб кетди. Жиноий жавобгарликни белгилашда ҳозирги иқтисодий шароитни ва нарх-навонинг ўсишини ҳисобга олиш лозим. Шу сабабли ҳуқуқий муносабатнинг бу соҳасини ҳам одилона ҳал қилиш шарт. Яқинда Қорасув шаҳридаги кооперативдан икки ўсмир бозор баҳоси 250 сўмдан жами 2500 сўмлик 10 шиша коньяк ўғирлашди. Бу ўғирликларга Жиноят кодексининг 144-моддаси 4-қисми (кўп миқдорда ўғирлик) билан айб қўйилди.

Мен қонунчилигимизда ҳуқуқнинг бир соҳасида юзага келган айрим муаммоларгагина тўхталдим. Бундай муаммолар фуқаролик ҳуқуқи, меҳнат ҳуқуқи, оила ва никоҳ ҳуқуқи, маъмурий ҳуқуқ ва бошқа соҳаларда ҳам мавжуд. Буларни қанча тез ечсак, халқимиз учун ҳам, давлатимиз учун ҳам шунча яхши бўлади. Бунинг учун қонун чиқарувчи органлар билан ҳуқуқшунослар, айниқса, амалий ходимлар иш тажрибаси ва фикрлари уйғунлаштириб борилса, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Тоҳиржон САЙДАҲМАТОВ,
Андижон вилояти, Хонобод шаҳар прокурори, адлия катта маслаҳатчиси.

• Ўзбекистон ва жаҳон

СТОКГОЛЬМДАН ХУШХАБАР

Душанба куни Швеция пойтахтида Парламентлараро Иттифоқ (ПИ)нинг 88-анжумани ўз ишини бошлади. Ушбу ташкилотга Ўзбекистон янги аъзо сифатида қабул қилинди, деб хабар тарқатди бир қатор агентликлар.

Бенин, Мали ва Судан сингари давлатлар ташкилот аъзолигига қайта тикланди. Чунки бу ўлкаларда демократия талабларини писанд қилмайдиган тузум ўрнатилгач, улар аъзолик ҳуқуқидан маҳрум этилган эди.

Афғонистон, Экваториал Гвинея ва Гондурас Иттифоқдан чиқарилди. Маълумки, шу йил апрель ойида Афғонистон Парламенти тарқатиб юборилган эди. Экваториал Гвинея ва Гондурас эса халқаро ташкилот олдидаги иқтисодий ва маъмурий мажбуриятларни бажармай қўйгани учун жазоланди.

Бугунги кунда Парламентлараро Иттифоққа жаҳоннинг 117 давлати аъзодир. Бундай обрўли халқаро ташкилотга аъзо бўлиб кириш мустақил мамлакатимиздаги қонунчилик ривожига ишонч туғдиради.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН—ХМТ АЪЗОСИ

Яқинда Женевадан Халқаро Меҳнат Ташкилоти (ХМТ) Бош директори М. Хансенн жанобларидан табрикнома олинди. Унда Ўзбекистон Республикаси ХМТнинг аъзоси бўлганлиги айтилади.

Ўзбекистон Республикаси мазкур муҳим халқаро ташкилотга аъзо бўлиб кирганлиги республикамизга меҳнаткашларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилашга қаратилган халқаро андозалар ва дастурларда тўла ҳуқуқ билан қатнашиш, Ўзбекистон Республикаси меҳнат қонунларини халқаро ҳуқуқ меъёрларига мувофиқлаштиришда мутахассислардан ёрдам олиш имконини беради.

ХМТ Женева ва Туриндаги махсус марказларда иш кучларини бошқариш ва режалаштириш, иш билан таъминлаш сиёсати, хавфсизлик техникаси ва меҳнат гигиенаси соҳасидаги мутахассисларни тайёрлатиб ва ўқитиб олишда республикамизга кўмаклашиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги.

БМТ ТАРАҚҚИЁТ ДАСТУР ҲАЙЪАТИ ТОШКЕНТДА

10 сентябрь куни Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлигида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Тараққиёт дастури (БМТ ТД) маъмури, БМТ Бош секретари ўринбосари жаноб Уильям Х. Дрейпер Ш бошчилигидаги мазкур халқаро ташкилот ҳайъати қабул қилинди.

Маълумки, бир мунча муддат муқаддам бу ташкилотнинг ишчи гуруҳи Ўзбекистонда бўлиб, Тошкентда БМТ тараққиёт дастури ахборот марказини очиш масаласини ўрганган эди.

Уильям Х. Дрейпер Ш республика раҳбарияти билан БМТ тараққиёт дастури ва Ўзбекистон ўртасидаги мумкин бўлган ҳамкорлик соҳалари, республиканинг мазкур нуфузли халқаро ташкилотнинг иқтисодий ва илмий-техникавий дастурларида иштирок этиш даражаси ҳамда БМТ (БМТ ТД)нинг Тошкентда очиладиган ваколатхонаси ва унинг фаолияти тўғрисида музокаралар олиб боришни ният қилган.

Ҳайъат Ўзбекистонда бўлган чоғида Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши қўмиталари аъзолари билан учрашди, Республика Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, Молия вазирлиги, Фан ва техника давлат қўмитасидаги масъул раҳбарлар билан суҳбатлашишни ҳамда Тошкент, Самарқанд шаҳарларининг қадимий ва замонавий ёдгорликлари билан танишишни режалаштирган.

Ҳайъат таркибида, шунингдек, БМТ Тараққиёт дастурининг Оврупа ва МДҲ бўлими мудири Р. Хелмке ва бўлим масъул ходими С. Петрова ҳам бор.

Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги.

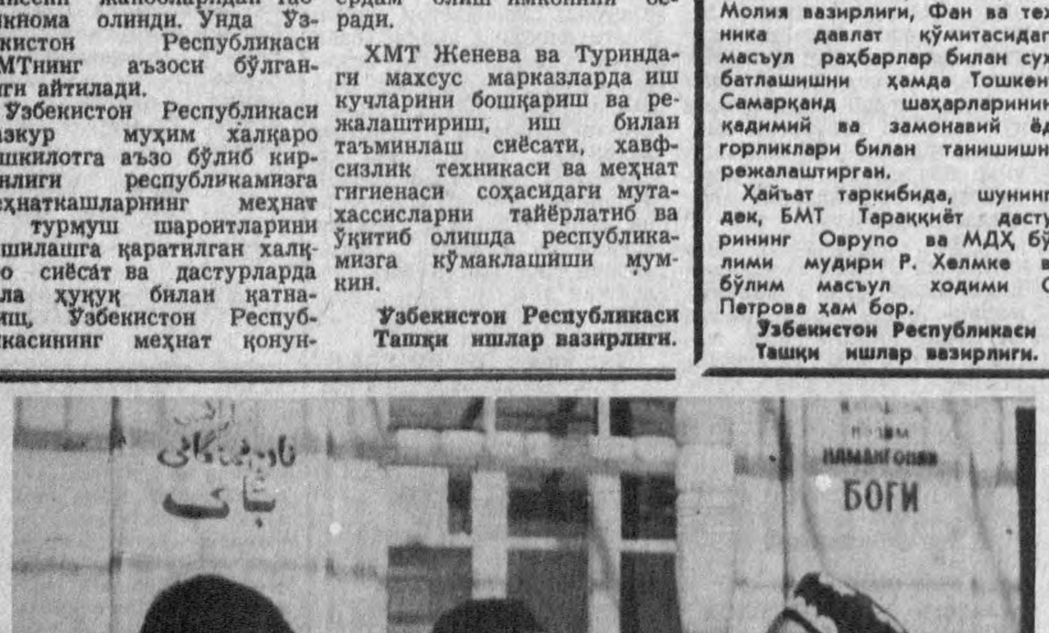

Наманган районидаги «Зарбдор» жамоа хўжалигида машҳур шоир Нодим Наманганий боғ-музейи ташкил этилди. 12 гектар ерни эгаллаган боғ-музей [illegible] шоир хотирасига муносиб тухфа бўлиши билан бирга хўжалик меҳнаткашларининг оромгоҳига айланди.

СУРАТДА: «Зарбдор» жамоа хўжалиги бошқарув раиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган пахтакор, қишлоқ хўжалик фанлари академиги [illegible], жумҳурият колхозлари кенгаши раиси Ҳомиджон ҳожи Мамажонов боғ-музей қурилиши фаолларидан Шарифжон Юсупов ҳамда [illegible] ўринбосари Умархон Искандаровлар билан.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

• Депутат ва ҳаёт

«АМЕРИКАДАН ЎРГАНСАК, БИЗ ҲАМ ЎРГАТСАК...»

Жонажон Республикамиз мустақиллигини мустаҳкамлашда жаҳоннинг пешқадам мамлакатлари тажрибаси асқотиши шубҳасиз. Шу сабаб жумҳуриятимиз вакиллари, ишбилармон тадбиркорларимиз хорижий элларга тез-тез сафарга чиқмоқдалар. Республика халқ ноиби, Яккабоғдаги хўжаликлараро қурилиш ташкилоти бошлиғи Дамир Бозоров ҳам АҚШда бўлиб қайтди. Жамоатчи мухбиримиз у билан сафар таассуротлари, ноиблиқ фаолияти хусусида суҳбатлашди.

— Дамир ака, сиз Америкага қандай мақсад билан борган эдингиз?

— Юрган дарё, ўтирган бўйра, дейдилар. Биз, ўзбеклар шунча йиллар турғунликда сабр-тоқат қилганимиз етар. Энди жаҳонни кўрайлик, дунёвий маданияту тижоратни ўрганайлик. Ахир, сув бир жойда туриб қолса, яъни наҳрлардан баҳра олмаса, кучқудрат ҳосил қилолмайди! Шу йил февраль ойи ўртасида Америкага сафар қилган 25 киши орасида Ўзбекистондан мен ва Шаҳрисабз пиллақашлик корхонаси бошлиғининг ўринбосари Наим Каримов эдик. Шуни айтиш керакки, Шаҳрисабз пиллакашлик корхонаси анча йиллардан буён хорижий мамлакатларга маҳсулот чиқариб келаётгани туфайли озми-кўпми тажриба тўплаган. Жаҳон бозорига эмин-эркин йўл олишга бел боғланаётган ҳозирги даврда савдо-сотиқни ташкил этиш усулларини ўрганган, ҳамкорликдан қочмайдиган ишбилармонлар жуда-жуда зарур. Шунинг учун корхона бизнинг ўқишимиз учун тўланадиган 13,8 минг доллар маблағни ўз зиммасига олди.

Биз таҳсил кўрадиган раҳбар кадрлар тайёрлаш халқаро олий билимгоҳнинг Хаген бизнес мактаби Нью-Йорк шаҳри яқинида жойлашган экан. Ўн тўрт қаватли меҳмонхонадан жой беришди. Меҳмонхона ва ўқув мактабидаги шароитларни сўз билан ифода қилиш қийин. Компьютер, тезкор ҳисоблаш машиналари американликлар учун оддий ёрдамчи восита бўлиб қолганлигини айтсам кифоя.

— Америка биз учун узоқ йиллар «сариқ иблис шаҳри» бўлиб келди. Оғизда бу мамлакат бир неча бор «қувиб ўтилди». Аммо ҳақиқат халқдан яшириб келинди. Кейинги пайтда маданият ва иқтисодда бемисл тараққиётга эришган бу мамлакат ҳақида сиз нима дея оласиз?

— Аввалламбор, биз томошага эмас, иш ўрганиш учун бордик. Америкада бир юз эллик йилдан буён демократия тараққиётнинг асосий омили бўлмоқда. Бизга тажриба ўргатган американлик мутахассисларнинг таъкидлашларича, иқтисодий инқирозлар уларда ҳам бўлиб турган. Аммо ўз вақтида жорий этилган тадбирлар, муаммоларнинг аниқ ва дадил ечимлари аҳволни ўнглаб олишга хизмат қилган. Айниқса, хусусий ишлаб чиқариш ва савдо-сотиқ йўлидаги барча тўсиқлар бартараф этилган экан. Бу мамлакат сармоясининг қарийб 80 фоизи хусусий ишлаб чиқариш асосидадир. Солиқ сиёсати ҳам муттасил ўсиш жараёнига мослаштирилган.

Бизнес мактабидаги машғулотларда бу мамлакат иқтисодидаги бош йўналишлар чуқур таҳлил қилиб берилди. Биз 72 соатлик машғулотларни жуда қисқа фурсатда ўтдик. Ҳар куни етти-саккиз соатлик таҳсил олардик. Америкалик йирик иқтисодчилар тайёрлашган, ўрис тилга ўгирилган қўлланма ва жадвалларда бизнес санъати, менежмент-маркетинг фаолияти қамраб олиниб-гина қолмай, собиқ иттифоқ иқтисоди чуқур таҳлил қилинган. Уларнинг фикрича, таназзулга юз тутган собиқ иттифоқ иқтисодига хос салбий хусусиятлар: бошқарувнинг ўта даражада марказлашуви, пулнинг қадрсизланганлиги, хусусий ишлаб чиқариш йўлидаги жиддий тўсиқлар, фан-техникадаги қолоқликлар ва бошқаларда ўз ифодасини топган.

Биз ҳозир иқтисодиётни ташкил этишнинг Туркия андозасига мойиллик кўрсатаяпмиз. Айримлар учун бошқа мамлакатлар тажрибаси ўрнак бўлиб туюлмоқда. Менимча, ҳамма ижобий ишларни ўрганмоқ зарур. Хусусан, американча иш юритиш кўпгина тараққий этган мамкакатлар иқтисодида етакчи ўрин тутаётганидан кўз юмиш мумкин эмас. Менимча, биз жаҳоншумул тажрибаларни эринмай ўрганган ҳолда, ўз йўлимизни топишимиз керак. Бу борада тарих сабоқлари, миллий хусусиятлар катта аҳамият касб этади. Ана шундагина вақти келиб, она юртимиздан ҳам бошқалар иш ўрганадиган бўлишади.

Биз американликларнинг ниҳоятда маданиятли ва хушмуомала эканликларига тан бердик. Ким билан гаплашманг, очиқ чеҳра, табассум сеҳри сизни беихтиёр мафтун этиб қўяди. Яхши турмушнинг олий фазилати ҳам шундай бўлса керак. Американликлар жуда художўй, эътиқодли. Биргина Нью-Йоркнинг ўзида бешта йирик черков ва мусулмонлар масжиди бор экан.

— Тақдир шамоллари кўплаб ҳамюртларимизни дунёнинг турли манзилларига учириб кетган. Бугун тилимиздан кишанлар ечилганда, мустабид тузум ва унинг жаллодлари қўлидан бошини омон сақлаб қолган бу кишилар асло «ватангадолар» эмаслигини, балки тили, имонини йўқотмай, юрт соғинчи билан яшаганликларини англаб етаяпмиз. Америкада юртдошларимиз билан учрашгандирсиз, ҳойнаҳой?

— Дарҳақиқат, хориждаги ватандошларимиз билан ҳар қанча фахрлансак арзийди. Ана шундай ҳамюртларимиздан бири — Рўзи Назарнинг уйида меҳмон бўлдик. Ўзига яраша сармоя ва обрў-эътиборга эга бўлган Рўзи ака ниҳоятда олижаноб инсон экан. Фарзандларини ҳам ўқимишли ва ишбилармон қилиб тарбиялаганлар. Қизлари шу жойдаги обрўли рўзномалардан бирида бўлим мудирининг ўринбосари экан. Рўзи аканинг уйида кўплаб ҳамюртларимиз меҳмон бўлишган. Бизни ҳам ўз машиналарида олиб юрдилар. У киши юртдошларига имкони борича яхшилик қилишга интилар эканлар. Машъум афғон урушида асир тушган бир неча ҳамюртларимизни азоб-уқубатдан қутқазиб, ишлаши ва ўқишига шароит яратиб берибдилар. Менинг шеригим, шаҳрисабзлик Наим Каримов ўз қариндошларидан бўлган, афғонда тутқунликка тушиб қолган бир йигитни Рўзи ака асирликдан қутқазиб келган, деб эшитган экан. Аммо Рўзи ака у ердан ўзи билан олиб келган йигит шаҳрисабзлик бошқа ҳарбий асир — Акром деган йигит бўлиб чиқди. Афсуски, унинг ўзини кўролмадик. Олмонияга иш билан кетган экан. Расмини олиб қайтдик. Акромнинг қариндош-уруғлари учун бу кутилмаган бир мужда бўлди. Яқинда эса Рўзи ака ўғиллари билан келиб, она юртини зиёрат қилиб қайтдилар.

— Дамир ака, юртимизнинг истиқболини хориждаги ҳамюртларимиз истабгина қолмай, қўлдан келганча кўмак беришга тайёр эканликларини ҳар қадамда ҳис қилиб турибмиз. Аммо муаммоларимизни биринчи галда ўзимиз ҳал қилишимиз лозим. Сиз халқ ноиби сифатида Яккабоғ туманини ривожлантиришга қўшаётган ҳиссангиз озмунча эмас. Америка сафари арафасида жумҳурият ҳукумати туманга иқтисодий кўмак бериш ҳақида алоҳида қарор қабул қилди, деган эдингиз...

— Рости, депутатлик ташвишлари бунчалик машаққатли бўлишини тасаввур ҳам қилмаганман. Кимдир, бу ишни қойиллатаётгани ҳақида гапирса, унчалик ишонолмайман. Сўзи билан иши бир бўлган ҳар қандай халқ ноиби сайловчиларнинг талабларини тўла қаноатлантира олмаётганидан изтироб чекиб юришига шубҳам йўқ.

Узоққа бормайлик, Яккабоғ тумани ва унинг ташвишлари ҳақида фикр алмашайлик. Шу туман заминидан вилоят марказига тоза сув узатилаётгани, ер ости сувининг сатхи пасайиб, экологик мувозанатни бузаётгани одамларнинг норозилигига сабаб бўлмоқда. Айримлар бундан фойдаланиб, бир неча бор намойиш уюштиришга муваффақ бўлишди. Агар таъбир жоиз бўлса, ўзига хос бу «исёнлар»нинг ижтимоий асослари мавжуд. Шундай чучук сув манбасига эга бўла туриб, район аҳолисининг атиги 22 фоизи тоза сув билан таъминланган. 40 минг тонналаб пахта; минг-минг тонналаб сабзавот, мева етиштириб бераётган район ривожланишда Шаҳрисабз, Китоб сингари қўшни туманлардан анча орқада. Саноат деярли ривожланмаган. Йўллар хароб аҳволда. Ишсизлар сони кўпайиб бормоқда. Мен ўз сайловолди дастуримга ободончилик ва қурилиш ишларини кенгайтириш режаларини киритгандим, сайловчилар қўллаб-қувватлашган эди. Бу борада бир қадар ишлар амалга оширилди. Ўнлаб маданий-маиший бинолар ишга тушди. Айрим йўллар қурилди. Умуман, сайловчилар топширган вазифаларнинг 30—40 фоизи уддаланди, яна янги режалар тузилди.

Бироқ ҳали кўпгина муаммолар ечимини топмаяпти. Узоқ йиллар қилинмаган ишларни қисқа фурсатда амалга ошириб бўлмайди. Минглаб оилалар уй қуриш учун ер олишди, аммо қурилиш материаллари етишмайди. Бунинг устига нархи 20—30 баравар ошиб кетган. Умуман, халқ ноиби илгариги даврдагидек бир-иккита қурилишга бош қўшиб, келиб юришга ҳаққи борми? Депутатнинг режаси ёки туманнинг режаси, деб ажратиш тўғримикан? Менимча, бу эскича ёндошувнинг ўзидир. Шу тумандан сайланган жумҳурият халқ ноиби Искандар Бўриев билан биргаликда муаммоларни ўрганиб чиқиб, ҳукумат эътиборига ҳавола қилишга ҳаракат қилдик. Республикамиздаги мавжуд иқтисодий қийинчиликларга қарамасдан Президентимиз бизларни қўллаб-қувватладилар. Нуфузли комиссия тумандаги аҳволни чуқур ўрганди. Натижада жумҳурият Вазирлар маҳкамасининг 1992 йил 36-сонли қарори чиқди. Қарорга асосан, Яккабоғ туманини ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожлантириш учун 220 миллион сўм ажратилди. Ана шу қарор асосида ҳамма вазирликлар, вилоят ва туман ҳокимликларига аниқ вазифалар юклатилди.

Афсуски, бу борадаги амалий ишлар кўнгилдагидек эмас. Дастлаб шуни айтиш керакки, пулнинг қадрсизланишини ҳисобга олганда ажратилган маблағ 2 миллион 200 минг сўмни ташкил этиши керак. Ваҳоланки, туман эҳтиёжлари учун ҳозирча бор-йўғи 110 миллион сўм бериладиган бўлибди. Бу ажратилган маблағнинг 5 фоизини ташкил этади. Энди бошқа манзарага назар ташлайлик. Баҳорги ёғингарчилик, тупроқ силжишларидан Яккабоғ тумани қарийб 170 миллион сўмлик зарар кўрди. Юзлаб оилалар бошпанасиз қолди. Ахир, Вазирлар маҳкамасининг чиқарган қарори, тузган режалари айни ана шундай кунларда амалга оша бошласа, аҳвол бирмунча енгиллашган бўларди-да!

— Ўзингиз айтганингиздек, танқид қилиш осон. Аммо мавжуд қийинчиликларни қандай енгиш мумкин? Сиз оз бўлса-да, хориждан ишбилармонлар тажрибасини ўрганиб қайтдингиз. Қандай мулоҳазалар туғилди?

— Мен Америкада шуни пайқадимки, улар асло хом режа тузишмас экан. Агар режа тузилса, албатта, амалга ошар экан. Энг муҳими, уларда қонунлар ва тадбирлар ишлайди. Энди ўзимизга, ишларимизга назар солайлик. Президентимиз ўнлаб яхши, халқчил фармонлар чиқарди. Аммо уларнинг ижроси кўнгилдагидек эмас.

Умуман, бош қотирадиган масалалар кўп. Америка сафари баҳона бўлиб, улардан айримларини айтиб ўтдим. Энди американлик ишбилармонлардан ўрганиб-гина қолмай, уларга яхши ишларимизни ҳам манзур қилайлик.

— Қизиқарли суҳбатингиз учун раҳмат!

Суҳбатдош:
Ю. УЗОҚОВ.

• Сарҳисоб

ЁШ ДАВЛАТНИНГ ҲИЛОЛИ

Ўтган бир йил — озодлик йили шуни кўрсатаяптики, мустақиллик йўли машаққатли ва оғир бўлади. Ҳали кўп синовлардан ўтишга тўғри келади. Президентимиз И. А. Каримовнинг айтган бу сўзлари нақадар тўғри эканлигини жамиятимиз мисолида кўриб бораяпман.

Истиқлол сари биринчи қадам қўйганимиздан бошлаб Ўзбекистон Қизил ярим ой жамиятининг халқ олдидаги масъулияти янада ошди. Жамиятимиз фаоллари қийинчиликларни сал бўлсада енгиллаштиришга ҳаракат қилдилар.

Мустақил давлатимизда Халқаро Қизил хоч қўмитасининг симпозиумини чақирдик. Унинг асосий мақсади инсонийлик, меҳр-шафқат удумларини, Женевада қабул қилинган ҳужжатларни кенг тарғибот қилиш бўлди. Тошкентда 1991 йилнинг сентябрь-октябрь ойларида шундай анжуманнинг чақирилиши, албатта, Ўзбекистонимизнинг шон-шуҳратини дунёда кенг ёйишга ёрдам берди.

Жамиятимиз кўпгина давлатларнинг Қизил хоч ва Қизил ярим ой миллий жамиятлари билан алоқа ўрната бошлади. Бу орқали халқимизга оз бўлса-да озиқ-овқатлар, тиббиёт анжомлари келтирдик. Бир гуруҳ фаолларимиз Президентимиз фармойишига биноан давлат мукофотлари ва фахрий ёрлиқлари билан тақдирландилар. Бу, албатта, жамиятимизга кўрсатилган катта ҳурмат ва эҳтиромдир.

Қурултойда қабул қилинган ҳужжатлар халқаро Қизил хоч Жамиятига юборилди. Олмония Қизил хоч жамияти билан олиб борган битим натижасида улар 4,5 миллион немис маркасини Қорақалпоғистоннинг Тахтакўпир ноҳиясидаги сувни тозалаш ускунаси қуриш учун ажратдилар. Ҳозир ишлар бошланиб кетди.

Туркиянинг Қизил ой Жамияти билан ўтказилган мулоқот натижасида ўспирин болалар ёзнинг жазирама кунлари ўз соғлиқларини мустаҳкамлаб Анқарада дам олдилар. Ҳар йили икки ўзбек қизи халқаро Қизил Хоч ҳамширалигига Туркияда ўқийди.

Қилаётган ишларимиз улкан мақсадларга қаратилган. Бу режаларнинг ҳаммаси мустақиллик шарофати билан амалга ошмоқда. Ҳур Ўзбекистон ҳилоли бўлмиш Жамиятимизнинг келажаги янада мунаввар бўлгай.

А. ҒУЛОМОВ,
Ўзбекистон Қизил Ярим ой Жамияти Марказий Қўмитаси раисининг муовини.

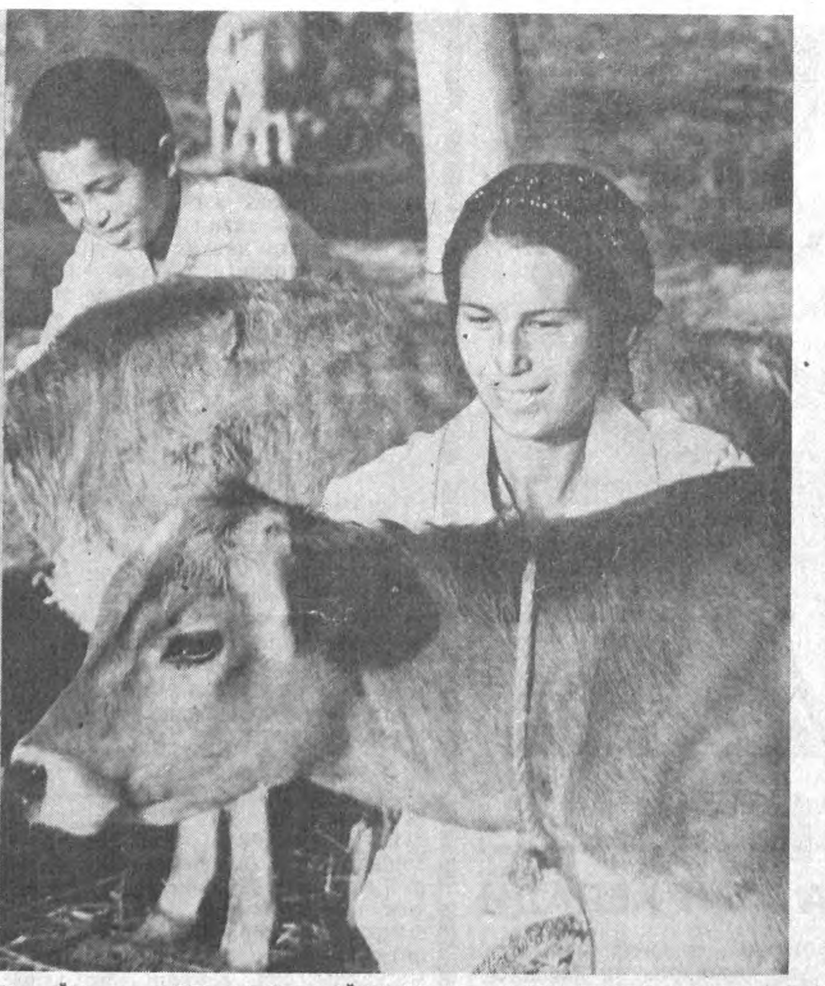

— Биз халқимизга маҳсулот етиштириб беришга ўз ҳиссамизни қўшаётирмиз, — дейди Бектемир Дунан номли фермер хўжалиги етакчиси Арслон ака Темиров. — Барча ишларимизда Шамсиддинов номли жамоа хўжалиги бошқаруви яқиндан ёрдам бериб келмоқда. 5 гектар еримиз бор. Унинг икки гектарига беда, 3 гектарига емиш учун маккажўхори экканмиз. Фақат фермер хўжаликларига ем олиш учун фонд ажратиш ҳақидаги кўрсатмалар тезроқ амалга ошганида, ишимиз янада юришиб кетган бўларди.

СУРАТЛАРДА: Бектемир Дунан номли фермер хўжалиги етакчиси Арслон ака Темиров, келини Қорняхон ва набираси Жаҳонгир.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.
Норин райони.

ТАРАҚҚИЁТ ГАРОВИ

Ғалла — ҳамма учун бирдай азиз неъмат. Қорни тўқ кишигина унумли ишлай олади, ўзига ва ўзгаларга фойда келтиради, жамиятнинг ялпи иқтисодиётига ҳисса қўшади. Шу сабабдан ҳам ҳар бир халқ, мамлакат учун ғалла мустақиллиги сиёсий мустақиллик билан баробардир. Ўзбекистон истиқлолга эришгандан кейин ғаллачиликни ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратилаётгани ҳам шундан.

Хоразмда кўп йиллардан буён шоличилик дуруст ривожлантирилаётганлиги ҳаммага аён. Аммо ғаллачилик, хусусан, буғдой етиштиришга эътибор берилмай қўйилган эди. Бироқ кейинги икки йил ичида бу борада ҳам жиддий силжишлар рўй бермоқда. Бунда Республика Президенти И. А. Каримовнинг ҳар бир оилани камида 100 килограмм уруғлик буғдой билан таъминлаш юзасидан чиқарган фармони самарали омил бўлди. Кузги буғдой майдонлари кенгайтирилиб, ҳосилдорлиги оширилди. Чунончи, 1991 йилда вилоят бўйича 1908 гектар майдонда кузги буғдой етиштирилган бўлса, 1992 йилда бу кўрсаткич 5627 гектарга етди. Ҳосилдорлик бултур ҳар гектар ҳисобига 14,4 центнерни ташкил этган бўлса, жорий йилда 22 центнердан зиёд бўлди. Муҳими шундаки, деҳқонларнинг буғдой етиштириш тажрибаси йилдан-йилга ўсиб, мустаҳкамланиб бормоқда. Жорий йилги фаолият буни тасдиқлади. Боғот туманидаги Ленин номли жамоа хўжалиги ҳосилдорликда пешқадамлик қилмоқда. Бу ерда гектаридан 40 центнердан зиёд буғдой ҳосили олинди. Шунингдек, тумандаги «Боғот» давлат хўжалиги, Шовот туманидаги «Моноқ», «Москва», Қўшкўпир туманидаги Калинин номли, Янгиариқ туманидаги Аваз Ўтар номли жамоа хўжаликларида ҳам ҳар гектар ердан 30 центнердан зиёд хирмон кўтарилди.

Бундан ташқари, қишлоқ аҳолисига қўшимча томорқа ерлари берилганлиги ҳам ғалла етиштиришни кўпайтириш омили бўлди. Деҳқонлар жами 3000 гектар томорқа майдонда буғдой етиштирдилар.

Гарчи кузги буғдой ҳосилдорлиги бултургидан анча ошган бўлса-да, бу бизни асло қониқтиргани йўқ. Айрим давлат ва жамоа хўжаликларида ғалла етиштиришга лоқайдлик билан қаралди. Экин кам унум, шўрҳок майдонларга экилгани аҳволни янада оғирлаштирди. Ҳатто уруғ яхши ундирилмаганлиги оқибатида айрим майдонларга баҳорда бошқа экин экишга мажбур бўлинди.

Уруғчиликни йўлга қўйиш, воҳа шароитига мос серҳосил навларни кўпайтириш ҳам соҳа самарасини тезроқ оширишга хизмат қилган бўлур эди. Умуман, воҳада олдиндан районлаштирилган 5 тур кузги буғдой навлари экилади. Аммо булар Хоразм шароитида олдин синовдан ўтказилмаган, агротехникаси такомиллаштирилмаган.

— Жорий йилдан бошлаб нав синашга, уруғлик етиштиришга жиддий киришилаётир, — дейди вилоят агросаноат уюшмасининг дон етиштириш ва дон уруғчилигини ташкил этиш бўлими бошлиғи Каримбой Назаров. — Бу йил кузда Боғот туманидаги «Боғот» давлат хўжалиги, Ленин номли жамоа хўжалиги, Янгиариқ туманидаги «Хоразм», Аваз Ўтар номли, Шовот туманидаги «Моноқ», Янгибозор туманидаги қатор жамоа хўжаликларида анча майдонларга уруғлик учун кузги буғдой экилиши режалаштирилаётир. Шунингдек, жорий йилги ҳосилдан ҳам 1812 тоннаси уруғлик учун ажратиб қўйилди. Илғорлар тажрибасини кенг ёйиш, фан-техника ютуқларини жорий қилиш соҳани изчил ривожлантириш омилларидир. Бироқ бозор иқтисодиёти шароитида бу осон бўлмаётир. Хусусан соҳани комплекс механизациялаштириш қийинчилик билан кўчмоқда. Бу ўрим-йиғимда яққол сезилди. Техника эскирганлиги, янги эҳтиёт қисмлар йўқлиги, ёнилғи ва мойлаш материаллари тақчиллиги сабабли механизмлардан фойдаланиш самараси кам бўлди. Ҳар гектар майдон ҳисобига ўртача 3—4 центнер ҳосил ана шу сабабдан бой берилди!

Ҳа, Назаровнинг куйинганича бор. Соҳани айниқса зарур техника, ёнилғи материаллари билан таъминлаш масаласи воҳада ўткир муаммо бўлиб турибди. Республика Қишлоқ хўжалиги вазирлиги бу муаммони ўрганиб, амалий ёрдам уюштирса, айни муддао бўларди. Дон маҳсулотларига, хусусан, буғдойга қўйилган янги баҳо ҳам (тоннасига 7 минг сўмгача) деҳқонни қаноатлантирмаётир. Бу нарх бундан бир-икки ой олдин дуруст эди. Ҳозирга келиб у бозор эҳтиёжларини, деҳқон харажатларини қопламай қўйди. Деҳқон етиштирган маҳсулотларга нарх белгилашда эртанги кун манзараси албатта пухта чамаланмоғи зарур.

Жорий йилнинг кузида Хоразм деҳқонлари, жамоа ва давлат хўжаликлари 8 минг гектардан зиёд майдонга кузги буғдой уруғи экишни мўлжаллаяптилар, ҳосилдорликни ўртача 30 центнерга етказиш чоралари изланаяпти. Негаки, ғалла — куч-қудрат, куч-қудрат эса тараққиёт ва истиқлол гаровидир.

Ўктам ПОЛВОНОВ.

• Турмуш сўқмоқларида

МИНГЛАРДАН БИРИ

Мен у киши билан илк марта бундан етти-саккиз йил аввал учрашган эдим. Шундан буён қанча сувлар оқиб ўтди, элимиз бошидан не-не воқеалар кечмади, дейсиз. 1984 йилда бошланган «пахта иши» қишлоқ хўжалигимиз фидоийлари бўлган кўп кишилар тақдирига чанг солди. Узоқ йиллар пахта, дея эрта саҳардан қоронғу шомгача тер тўккан бригадирлар, хўжалик раҳбарларидан юзлаб киши қамоққа тиқилди. Албатта, улар орасида эл мулкига кўз олайтирганлар ҳам йўқ эмасди. Бироқ бундайлар ўнтадан, юзтадан битта бўлган. «Пахта иши» деб номланган қатағон эса ҳўлни ҳам, қуруқни ҳам аёвсиз ўз домига тортди...

Азим Абдураҳмонович Тиллаев билан биринчи бор худди ўша дамларда — «пахта иши» авж ола бошлаган кезлари учрашган эдим. Ўшанда вилоят газетасида ишлардим. Таҳририятга келган шикоятлардан бирини муҳаррир менга топшира туриб, синчиклаб ўрганиш лозимлигини таъйинлади. Бу шикоят Иштихон туманидан бўлиб, уй-жой масаласига оид эди. Хатга алоқадор одамлар билан суҳбатлашиб, унда билдирилган эътирозларнинг тўғри эканлигига ишонч ҳосил қилгач, туман раҳбарининг олдига кирдим. Чунки бу гапларни ўша ернинг ўзида ҳал этиш мумкин эди.

Мен у кишига мақсадимни тушунтириб, хат мазмунини қисқача айтиб бердим.

— Э-э, ука, бу хатни дарҳол бизга юбормайсизми, ўзимиз текшириб, чорасини кўрар эдик...

— Лекин хатда муаллиф бу масалада туман раҳбариятига илгари мурожаат этгани, бироқ шикояти чуқур ўрганилмасдан қолгани ҳақида ҳам ёзган...

Гапимни эшитиб, у бир муддат ўйланиб қолди. Лекин чўзилиб кетаётган бу сукунат орамизга тушган ўнғайсизликни чуқурлаштираётганини сездими, у ҳар ҳолда оғир бир тин олди-ю, менга қараб гап бошлади.

— ... Энди, ука, агар воқеа сиз айтганчалик бўлса, айб биздан ўтибди..., — у яна бир зум жим қолди. — Мени тўғри тушунарсиз деб ўйлайман. Лекин ҳар бир идорада бўлганидек, бизда ҳам лоқайд кишилар борда... Афсуски, улардан қутулиш қийин... Эҳтимол, шу шикоятни мен ёки райкомнинг бошқа котиби текшириб, чора кўриш учун бирорта ходимга топширган бўлишимиз мумкин. У эса хатни наридан бери кўриб, бир-икки киши билан суҳбатлашиб, ёпиб қўя қолган. Оқибатда адолат истаб, бизни таянч билиб, хат ёзган одамнинг ҳафсаласи пир бўлган, кейин сизларга мурожаат қилган.

У нимадир эсига тушиб, бирдан гапидан тўхтади-да, райкомнинг бўлим мудирини телефон орқали ёнига чақиртирди. Бўлим мудири ўша шикоятни текширган ходим билан киргач, менинг олдимда бу масала хусусида 15—20 дақиқа гаплашди. Хатни чала текширган ходимни изза қилиб чиқариб юборди. Кейин менга мурожаат этди:

— Насиб этса, бир ҳафтанинг ичида битказамиз унинг илтимосини. Лекин, ука, сиз мақолангизни ёзаверинг. Қандай бўлса, шундайлигича ёзинг. Бу сансалорликка йўл қўйганларга сабоқ бўлсин... Мақтовдан хурсанд бўламиз-ку. Нега энди танқидга чидамаслигимиз керак?..

Эҳтимол, вақт ўтиши билан бу учрашувнинг тўла тафсилоти хотирамдан кўтарилгандир. Лекин ўшанда суҳбатимиз тахминан шу аснода кечганди.

1988 йилнинг март ойи бошларида эса «Ленин йўли» (ҳозирги «Зарафшон») газетаси вилоят партия комитети бюро мажлисининг қарорини босди. Унда шундай сатрлар бор эди:

«Ишда йўл қўйган камчиликлари учун Иштихон район партия комитетининг биринчи котиби А. Тиллаев партия сафидан чиқарилсин ва эгаллаб турган вазифасидан озод этилсин».

1984—1988 йиллар давомида бундай хабарларни деярли ҳар ҳафта республика ва вилоят рўзномаларида ўқиш мумкин эди. Бир хил воқеа ҳадеб такрорланавергач, одамларда бу ҳолга нисбатан ўзига хос ўрганиш, мослашиш пайдо бўла бошлайди. Кечагина вилоятларни ва туманларни бошқариб турган, бир неча йиллик меҳнатлари туфайли эл назарига тушган одамлар худди ашаддий жиноятчилардек тунда уйидан, кундузи эса тўппа-тўғри иш жойидан қамоққа олинарди. Москвада тўпланиб, Ўзбекистон устига ташланган «десант» ўз номини оқлаш учун жон-жаҳди билан ҳаракат қиларди.

Республика прокуратураси ва Ички ишлар вазирлигида бу ишлар Бутурлин, Гайданов, Дидоренко сингариларнинг раҳбарлиги остида амалга оширилса, Самарқандда бундай тадбирларга вилоят прокурори Еременко ва унинг ўринбосари Раков бошчилик қилишарди.

Шу ерда бир масала хусусида тўхталиш ўринли деб ўйлайман. Прокуратура ва ички ишлар органлари баъзан журналистлар жиноят тўғрисида ёзган мақолаларга, ҳали суд бу масалани бир ёқлик этмасдан бизнинг ишга аралашаяпсизлар, дея эътироз билдиришади. Лекин 1984—1989 йиллардаги республика ва вилоят ёки ўша даврларда Москвада чиққан газеталарда босилган мақолаларни, интервьюларни ўқирканмиз, айнан прокуратура ходимларининг ҳали жинояти исботланмаган кишиларни «жиноятчи» деб атаганларининг, уларнинг бошига асоссиз маломат тошлари ёғдирганлигининг гувоҳи бўламиз.

Азим Абдураҳмонович Тиллаевнинг бошига ҳам ана шундай маломат тошлари ёғилди. Вилоят партия комитетидагилар эса айнан шуни кутиб тургандек дарҳол ишга киришдилар...

ИШОНЧ

1972 йилда у вилоят партия комитетининг қишлоқ хўжалик бўлими мудири ўринбосари вазифасида ишлар эди. Кунларнинг бирида зудлик билан Тошкентга — ўша пайтлари республика тизгинини қўлида тутиб турадиган партия Марказий Қўмитасига бориши лозимлигини айтишди. Бундан бир неча муддат илгари Ижтимоий фанлар академиясига ўқишга юборишларини сўраб ариза берганди. Аввалига шу аризасига оид иш билан чақираётган бўлишса керак, деб ўйлади.

Вилоят партия комитетининг биринчи котиби С. Усмонов ўша ерда экан. Марказий Қўмита мажлисига таклиф қилишди. Мажлисни бошқараётган Шароф Рашидовнинг биринчи саволи шу бўлди.

— Сизни қандай ишга юбораётганимизни биласизми?

— Нуротага...

— Саркотибликка тавсия қилаяпмиз. Нуротада ҳозир аҳвол оғир. Хўжаликлар иқтисодий жиҳатдан заифлашиб қолган. Бунинг устига аҳолининг турмуш даражаси ҳам паст. Ишни йўлга қўйиш осон бўлмайди. Бажара оласизми?

— Ҳаракат қиламан...

Бу мулоқот тахминан шундай кечди.

Навоий вилоят газетаси муҳаррири Ҳамдам Эшонқулов хотираларидан: «Ўша пайтлар туман газетасида муҳаррир ўринбосари эдим. Ишга келганидан сўнг бир неча кун ўтгач, А. Тиллаевнинг ўзи газетамиз муҳарририятига ташриф буюриб қолди. Журналистларнинг турмуши билан қизиқди. Бир пиёла чой устида суҳбат қурдик. Ана шу суҳбат чоғида у киши кўпроқ бизни тинглади. Районга оид, қишлоқлардаги аҳвол тўғрисида бор гапни айтдик: Менга саркотибдаги бир хусусият — билмаган нарсани каттами-кичикми, тортинмай сўраб олиши ёқиб қолган эди.

Баъзан узоқ қишлоқ ёки отарларга йўл олса, муҳаррирни ёки мени ўзи билан таклиф қиларди. Қишлоқларга борганда ўша ернинг оқсоқолларини кўриб, икки оғиз бўлса-да, суҳбат қуриб кетиш у кишига одат эди».

Азим Абдураҳмонович районга раҳбар бўлиб келганида энди 32 ёшга қадам қўйган эди. Шу сабабли, ҳатто бу йигитнинг қўлидан нима келар экан, деб унга ишонқирамай қолганлар ҳам бўлганди. Аҳвол эса ҳақиқатан ҳам оғир эди. Мен бу ерда у киши амалга оширган ҳамма ишлар ҳақида гапириб ўтмоқчи эмасман. Лекин ўша дамларда районимизга бу одам билан бирга ёшлик ғайрати, шижоати кириб келгандек бўлганди.

У киши районда беш йил ишлади. Ана шу давр ичида А. Тиллаев қолдирган изни, у бош бўлиб амалга оширилган хайрли ишларни эса кўп одамлар ҳануз эслаб юришади...

... Азим ака билан суҳбатимиз икки-уч соатдан буён давом этарди. У 1977 йилда Ижтимоий фанлар академиясига ўқишга юборилганини, уч йил давомида илмий иш билан шуғулланиб, иқтисод фанлари номзоди унвонини олганлигини эслади. Кейин эса Нарпай туманига партия комитетининг саркотиби этиб сайланиши...

— Инсон ҳаётида ҳар давр ўзига хос из қолдиради. Мен буни турмуш тажрибамдан келиб чиқиб айтаяпман. Жон-дили билан ишлайдиганга меҳнатнинг енгили бўлмайди. Ҳар куни янги ташвиш билан яшаш эса одамнинг умрига мазмун бағишлайди. Ўша пайтлар эҳтимол бу тўғрисида ўйлашга, мулоҳаза юритишга вақт ҳам бўлмагандир. Лекин кейинчалик, бошимга турли маломат тошлари ёғилганда, баъзан ёлғиз қолиб ич-ичимдан ўксинганимда ана шулар ҳақида ўйлар эдим.

Нарпай, Иштихон туманларида ишлаганимда, ҳар куни ўнлаб одамлар билан мулоқотда бўлардим. Уларнинг ҳар қайсиси бир олам эди. Бу одамлар — Нурота чорвадорлари, Нарпай, Иштихоннинг заҳматкаш пахтакорлари — юрагимда ўчмас из қолдиришган. Ҳаётда қийин вазиятга дуч келганимда ҳам биринчи бўлиб ана шу оддий одамлар мендан ҳол-аҳвол сўрашган. Айтмоқчиманки, инсоннинг бошига қандай кун тушса ҳам фақат одамлар ишончидан маҳрум бўлмасин экан...

1988 ЙИЛ, 3 МАРТ

... Ўша куни у вилоят партия комитетининг бюро мажлиси бўлишини билар эди. Лекин шахсан ўзининг масаласи кўрилиши ва воқеанинг бундай тус олиши хаёлига ҳам келмаганди. Бюро мажлисини таомилга кўра вилоят партия комитетининг биринчи котиби олиб борди. У вилоят прокурорининг тавсиясига биноан бугунги мажлисда Иштихон район партия комитетининг биринчи котиби А. Тиллаев масаласи муҳокама этилиши лозимлигини айтди. Шундан сўнг вилоят прокурори В. Еременкога сўз берилди. Унинг баъзи гапларини айнан келтиришни лозим топдик: «Ўртоқ бюро аъзолари! Бугунги кунгача Самарқанд вилояти бўйича «пахта иши»га оид терговлар деярли тугалланди. Ҳозиргача юздан зиёд иш кўрилди, мингдан ортиқ киши жиноий жавобгарликка тортилди. Уларнинг асосий қисми хўжалик раҳбарлари — колхоз раислари, совхоз директорларидир».

Ҳа, прокурор айтганича бор эди. Ҳар бир туманда жавобгарликка тортилмаган хўжалик раҳбари деярли қолмаганди. Тергов жараёнлари қандай вазиятда олиб борилганлиги ҳақида кейинги вақтларда республика, вилоят газеталарида чоп этилган мақолаларда кўп гаплар айтилди. Шу сабабли улар хусусида батафсил тўхталиб ўтиришнинг ҳожати бўлмаса керак. Лекин бир нарсани тан олиб айтишимиз лозимки, ўша даврда партия, совет идоралари ҳам масаланинг моҳиятини чуқур ўрганмай, прокуратуранинг бир оғиз гапи билан ўн-ўн беш йил, ҳатто ундан ҳам кўпроқ вақт давомида шу элга хизмат қилган одамлардан тезроқ қутулиш пайига тушиб қолишган эди. Ҳар бир шахснинг жинояти даражасини аниқлаш ва ҳукм чиқариш ҳуқуқига фақат суд эга, дейилади. Лекин аслида ўнлаб, юзлаб одамларнинг тақдири судни ҳам кутиб ўтирмай кабинетларда ҳал қилиб юборилаверди.

Самарқанд вилояти партия комитетининг ўша, 1988 йил 3 мартидаги бюросида ҳам деярли худди шундай воқеа юз берган эди. А. Тиллаевнинг нечоғлик айби борлиги ҳали исботланмай туриб ундан воз кечишга шошилдилар. Бюро мажлисига Иштихон туман Кенгаши ижроия қўмитасининг раиси А. Санаев ва туман партия қўмитасининг иккинчи котиби А. Инин ҳам таклиф қилинган. А. Тиллаев билан бирга ишлаётган бу кишилар бюрода ўзларининг у ҳақдаги фикрларини айтишди.

А. САНАЕВ: — «Мен 1984 йилдан буён А. Тиллаев билан бирга ишлайман. Ана шу даврда унинг ўзига ва атрофдагиларига нисбатан ишда талабчан эканлигини сездим. Ижроия комитет раиси сифатида мустақил иш олиб боришим учун менга ҳамма шароитни яратиб берган».

А. ИНИН: — «... Агар рухсат берсангиз, менинг сиз, бюро аъзоларига бир саволим бор. Коммунист сифатида сизлардан бир нарсани — шу масалани муҳокама қилишда виждонларингиз қийналмаяптими, деб сўрамоқчи эдим... Агар Тиллаевнинг шунча айби, хатосини билар экансиз, нега уни илгари тузатмадингиз? Агар шу ишлар учун Тиллаев айбдор бўлса, у ҳолда айбнинг маълум қисми сизларга ҳам тааллуқлидир».

А. Тиллаев билан ёнма-ён ишлаётганларнинг бюрода айтган фикри шундай эди. Лекин улар бу гаплари учун у ерда ўтирганлардан фақат дашном эшитишди, холос...

Бу дашномларнинг таъсири эса тезда билинди. Худди шу одамлар туман партия қўмитасининг 1988 йил 17 мартдаги пленумида бюрода билдирилган фикрларига нисбатан бутунлай тескари гапларни айта бошладилар...

Ажабланарлиси шундаки, А. Тиллаев прокуратуранинг вилоят партия қўмитасига берган ахбороти билан ҳам таништирилмади. Оқибатда ўзига қўйилаётган айб ҳақида тўла тасаввурга эга эмасди. Буларни кейинчалик, прокуратура терговчиси билан суҳбатдан билиб олди. Унинг айтишича, бир хўжалик раиси терговдаги кўрсатмасида райком котибининг номини ҳам тилга олибди...

ҚАДР

... Инсон учун энг ёмони қадрнинг топталиши. Одам баъзан оғир хасталикларни бошидан кечиради, яқинларини йўқотиб ғам-ғуссага ботади. Аммо буларни вақтнинг ўзи даволайди. Пешонамда шу ҳам бор экан, дея ўзига тасалли беради. Иш билан, атрофдагилар билан овунади. Лекин йиллаб қилган меҳнатларинг бир зумда бекор бўлса, ўзинг ишониб, суяниб юрган одамлар ҳеч нарсани сезмагандек, сендан воз кечиб кетаверса, бундан ёмони бўлмайди. Кўзингга дунё тор кўриниб, карахтлик гирдобига тушиб қоласан. Ана шундай пайтларда иродани суст қўйдингми — тамом, бу гирдобдан чиқишинг душвор бўлиб қолади.

Азим ака эса ўзини бундай тоифа одамлардан деб ҳисобламасди. Қолаверса, кўнгли бу гапларда мудҳиш бир хатолик борлигини сезиб турарди. Бироқ инсон-да. Юраги қанча-қанча ташвишларни ўзига қамраб, уларнинг зарбаларига чидаб юрса-да, аммо адолатсизликни кўрганда дарз кетиши, ларзага келиши аниқ.

Вилоят партия қўмитаси бюро мажлиси ўтгандан сўнг, эртаси куни райкомга борди. Ходимларни тўплаб, бор гапни айтиб бериб, хайрлашди. Шунда воқеалардан лол қолган баъзи ходимларнинг кўзида ёш халқаланганини кўрди-ю, биринчи марта бу гап-сўзлардан кўнгли бузилди...

Энди унга уйда хотини Лола опанинг, олти нафар фарзандларининг меҳри мададкор бўлди. Лекин орадан анча вақт ўтишига қарамасдан раҳбар ташкилотлар бу масалани яна бир карра чуқур текшириб кўришлари ҳақидаги аризаларини инобатсиз қолдирар эди.

1988 йил 31 март куни эса вилоят прокуратурасидан қуйидаги мазмунда хат олди: **«Шуни маълум қиламизки, Сизга нисбатан олиб борилган жиноят иши Ўзбекистон жиноят-процессуал кодекси 5-моддасининг 3-бандига асосан тўхтатилди».**

Лекин бу жавоб уни қониқтирмасди. Яна юқори ташкилотларга ариза билан мурожаат этди. Бироқ бу аризаларнинг жавобини олгунча ойлаб, йиллаб вақт кетди. Шу вақт ичида ишга жойлашишга ёрдам беришларини сўраб ёзган аризалари ҳам инобатсиз қолди...

Лекин дунёда яхши одамлар кўп. Ана шундай кунларнинг бирида Азим аканинг бошига тушган ташвишлардан хабардор бўлган Самарқанд қишлоқ хўжалик олийгоҳининг ректори Диамат Абдукаримов уни ёнига чорлаб, суҳбатлашди. У киши Азим Абдураҳмоновичнинг ўз фаолиятини ҳозирги Нуробод туманидаги «Улус» совхозида бўлим зоотехниклигидан бошлаганлигини, қишлоқ хўжалигининг турли соҳаларидан яхши хабардорлигини биларди. Бунинг устига иқтисод фанлари номзоди. Ана шуларни мулоҳаза қилиб, уни олийгоҳга ишга таклиф этди.

— Баъзи бир кишилар, шу ишда шошилмасангиз бўларди, ахир вилоят раҳбарлари бунга қандай қарашаркан, деб ўзларича мени огоҳлантирган ҳам бўлишди, — дея эслайди ўша кунларни Д. Абдукаримов. — Лекин биз Азим Абдураҳмоновични ишга чақириб, хато қилмадик. У нафақат қишлоқ хўжалик иқтисодиёти ва уни ташкил қилиш кафедраси, балки бошқа факультет олимлари ўртасида ҳам самимийлиги, изланувчанлиги билан ҳурмат қозонди.

Ҳа, Азим ака тиниб-тинчимас одам. Тезда олийгоҳ ҳаётига шўнғиб кетди. Кафедрада катта ўқитувчи бўлиб ишлади, ҳозир эса доцент. Бунинг устига Санкт-Петербург молия-иқтисод олийгоҳи докторанти. Докторлик диссертациясини ёзаяпти.

... Ҳақиқат эгилади, аммо синмайди, дейишади. Азим ака бунга ҳаётида кўп марта гувоҳ бўлган. Лекин 1991 йилнинг май ойида республика прокуратурасидан ёзилган хатни олгач, бунга яна бир марта имон келтирди. Унда шундай дейилганди:

«Сизнинг юқори ташкилотларга ёзган аризангиз кўриб чиқилди. Сизга нисбатан қўзғатилган жиноят иши асоссизлиги сабабли Ўзбекистон жиноят-процессуал кодексининг 5-моддаси 2-бандига асосан бутунлай тўхтатилди.

Ўзбекистон Прокуратураси тергов бошқармаси бошлиғининг ўринбосари
Б. С. БУХАРОВ».

Баъзи кишиларда шундай хислат бўлади: улар ўзларидаги шижоат, ғайрат билан бошқаларни ҳам улкан ишларга руҳлантирадилар, ортидан эргаштира оладилар. Бу тоифа одамлар ҳаётидаги энг мушкул дамларда ҳам бутун иродасини, ақл-заковатини ишга солиб, ноўрин отилган ҳар қандай маломат тошларига бардош беришига, турли айблар, дашномлардан дағаллашмай, юрагидаги туйғуларни, асосийси, одамларга бўлган ишончини сақлаб қолишга қодирлар. Бундай туйғу эса одатда соф ниятли кишиларга хосдир.

Музаффар МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ФАЛАКНИНГ ЧАРХИНИ ҚАРАНГКИ...

Ишсизлар сафига кимлар қўшилаяпти?

БИЗ, совет фуқаролари бир неча ўн йиллар давомида капиталистик дунёнинг бош иллати — ишсизликдан ҳазар қилиб келдик. Тарғибот-ташвиқот тизимимиз ишсизлик балосининг бўрттирма даҳшатларини миямизга, онгимизга қуйиб келди. Фалон мамлакатда ишсизлар сони фалон миллион кишига етибди, деган гапни ўқиб, эшитиб, ойнаи жаҳонда кўриб, капиталистик тузимни лаънатладик, ўзимизнинг партия ва ҳукуматга ҳамду санолар айтдик (Оллоҳга шукуроналар айтишга ҳаддимиз йўқ эди).

Фалакнинг чархини қарангки, биз кечагина лаънатлаган ўша «капитализмнинг бош иллати» бугун ўзимизнинг бошимиз узра муаллақ бўла бошлади. Ҳозир Россиядан тортиб МДҲ мамлакатларининг ҳаммасида бундан буён ишсизларнинг кўпайиши рўй-рост айтилаяпти. Буни табиий ҳол дея қабул қилмоқ, тўғри тушунмоқ керак. Халқ хўжалигини бошқариш тизимини шакллантиришда билиб-билмай кўп хатоликларга йўл қўйилган эди. Ривожланишга тўғаноқ бўлиб келган шу нуқсонларни тузатмай туриб иқтисодиётни қайта қуриб бўлмайди. Ҳозир ҳамма жабҳаларда имкониятлардан келиб чиққан ҳолда қисқартиришлар бўлаяпти. Аммо бизнинг онгимизга ўрнашиб қолган даражада даҳшатли эмас. Аксинча, ҳар қайси меҳнат жамоасидаги мавжуд вазият ҳисобга олиниб, фақат мутлақо ортиқча ўринлар қисқартирилаяпти, холос. Биз яқинда Тошкент шаҳрининг Шайхонтоҳур тумани меҳнат биржаси ўтказган тадбирда иштирок этиб, шундай хулосага келдик.

Меҳнат биржаси ўзи уюштирган «бўш иш жойлари ва мансаб (вакант) ўринлари» ярмаркасига корхона, ташкилот, муассаса, ҳунар мактаблари, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари вакилларини таклиф этди. Табиийки, ярмарканинг асосий иштирокчилари қисқартиришга тушиб, вақтинча ишсиз сифатида рўйхатга олинганлардир.

Шу ўринда жумҳуриятимиздаги ишсизлик масаласи атрофида ҳар хил ноўрин тушунчаю тасаввурлар пайдо бўлмаслиги учун ишсизлар сафига кимлар қўшилаяпти ўзи, деган саволга ойдинлик киритиш керак бўлади. Ярмаркада иштирок этаётган 40 дан зиёд корхона ва ташкилотнинг ҳаммасида бўш жойлари кўп экан-у, аммо бирорта бўш мансаб ўрин йўқ. Нега? Қуйидаги рақамлар мағизини чақсак, саволга жавоб топилади.

Туман ҳудудида жами 823 корхона бор. Шундан фақат 65 тасининг тирикчилиги давлат бюджети ҳисобидан. Қолган 758 жамоа хўжалик ҳисоби усулида ишлайди. Шундай бўлса-да, фақат 92 та корхонада иш жойлари қисқартирилиб, 1750 киши ишсиз сифатида меҳнат биржасида рўйхатга олинди. Уларнинг 1542 нафари инженер-техник ходим, қолган 208 киши ишчи, холос. Демак, хулоса шундай: совет бошқарув тизими даврида керак бўлган-бўлмаган ҳар хил лойиҳалаш ташкилотлари, бошқарув аппаратлари бемаза қовуннинг уруғидек ҳаддан зиёд кўпайиб кетган. Ҳозир асосан ўшалар қисқартирилаяпти. Табиийки, уларга ўзларининг мутахассисликлари бўйича иш топиб бериш қийин. Шу боис меҳнат биржаси махсус курсларда ўқитиб, касб ўргатиб, иш билан таъминламоқда.

А. ЙЎЛДОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Гулга бино Гулчеҳралар...

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

РАИСНИНГ ДАРДИ ИЧИДА ЭКАН

КОРХОНА тўла қувват билан ишласа, ойига 1,5 миллион сўмлик шампан виноси ишлаб чиқаради. Раиснинг айтишига қараганда, Ўзбекистонда тайёр маҳсулотни оладиган савдо ташкилотлари кун сайин камайиб бораяпти. Омборхона тўлибди. Бунинг устига шишани ҳам ўзлари вилоятма-вилоят юриб топишаркан.

— Четга сотсангиз бўлмайдими? — сўрадим раисдан.

— Рухсат йўқ, — деди «Ўзбекистон 50 йиллиги» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Равшан Наримов. — Фақат республика халқига бўлсин, дейишаяпти. Нарх-наво кун сайин ошиб бораётган бир пайтда ким шампан виноси ичади. Оч қорнинга-я. Халқдан ортганини хоҳлаган жойингга олиб бориб сот, дейишганда эди, идиш масаласида ҳам бунчалик қийналмасдик. Қозоғистон ва Россияда бизнинг шампанга талаб катта. Хом ашё ўзимизда бисёр. Чамалаб кўрсак, фақат мана шу корхона даромадидан хўжалик аҳлининг ярмини боқиш мумкин экан. Ярим йилда 2,5 миллион сўмлик маҳсулот сотибмиз. Бу ҳолда узоққа бориб бўлмайди. Шиша топсак, Ўзбекистонда винога харидор йўқ. Ўзга юртлардан харидор топсак, у ёққа рухсат йўқ. Шиша йўқ. Мана шунақа гаплар. Мақсадимиз халқни бойитиш эди. Аммо акси бўлиб чиқаяпти.

Қанийди, дардимизни Республика раҳбарлари эшитиб, ўзга республикалар билан савдо-сотиқ қилишга тўсқинлик қилаётган оралиқ ташкилотларнинг танобини тортиб қўйса. Биз гўшт, сут, дон сотамиз деяётганимиз йўқ-ку. Афсуски, ўртадагилар ҳукумат раҳбарларига бор ҳақиқатни айтмайдилар ёки ниқоблаб етказадилар...

Раис мулоҳазалари ҳар бир кишини ўйга толдиради. Халқимиз шампан виносига у қадар ўч эмас. Ҳозир қўшни республикаларнинг бозорларини шу сингари маҳсулотлар билан бўлсада эгаллашимиз кераксмасмикан. Бу қийинчиликлар ўткинчи. Куни келиб четга мол сотишга рухсат ҳам бўлади. Аммо унгача ҳозир вино талаб жойларда турдош заводлар қурилиб бизнинг маҳсулотга ҳожат қолмасачи?! Республика ҳукуматининг мутасадди ташкилотлари бу борада ўйлаб кўрсалар, хайрли иш бўларди.

И. ТОШЕВ,
Тошкент райони.

ШАҲЗОДА ОҒА ХОН КЕЛАДИ

ШУ йилнинг сентябрида Самарқандга шаҳзода Оға Хон ташриф буюрмоқчи. Қадимий меъморчилик обидаларини тиклаш, маданиятни ривожлантиришга ҳомийлиги билан бутун жаҳонга машҳур бу зотнинг Самарқандга келиши бежиз эмас.

Маълумки, шаҳзода томонидан таъсис этилган Оға Хон жамғармаси мукофоти ҳар икки йилда шарқ меъморчилиги бобида яратилган энг қизиқарли ва нафис лойиҳаларга берилади. Илгари бундай маросимлар Яқин ва Ўрта Шарқнинг машҳур шаҳарларида ўтказилган. Бу гал шаҳзода Оға Хон ана шундай маросимни ўтказиш учун Шарқнинг қадимий маданият марказларидан бири бўлган Самарқандни танлади.

М. МУҚИМОВ.

• Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллиги олдидан

БУ УМР МАНГУДИР

ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ШОИРИ ЖЎЛМИРЗА ОЙМИРЗАЕВ БИЛАН СУҲБАТ

— Жўлмирза оға, шу кунларда халқимизнинг севимли фарзанди, таниқли адиб ва давлат арбоби Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллигига қизғин тайёргарлик кетмоқда. Жумҳуриятимизда у кишини яхши билган, бирга ишлашган кишилардан бири сифатида муштарийларимизга хотираларингиздан гапириб берсангиз.

— Шароф Рашидов билан мен урушдан кейинги йилларда танишдим. Ўша пайтларда у киши Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасига, мен эса Қорақалпоғистон ёзувчилар уюшмасига раҳбарлик қилардик. Бу давр ичида Шароф Рашидовдан, гарчи ёшим катта бўлса ҳам, кўп нарса ўргандим.

Шароф Рашидовнинг энг яхши кўрган фазилати — тартиб-интизом эди. Ўзи ҳам бунга қаттиқ амал қилар, бошқалардан ҳам шуни талаб қиларди. Шунинг учун ҳам уюшмамизда, ёзувчи-шоирларимиз орасида тартиб-интизом, ўзаро ҳурмат жуда мустаҳкам эди. У киши билан бир қанча қардош жумҳуриятларда ҳар хил анжуманларда бирга қатнашдик, кўп бор ҳамсафар бўлдик. Ўша кезларда хотирамда қолган унинг энг яхши хислати — тозалик, покизалик эди. Кийган кийимлари доимо топтоза бўлар, кийимларини тез-тез алмашлаб турар эди. Кўйлагининг ёқалари букланиб, этаги осилиб, тугмаси қадалмай юргувчиларни, дазмолсиз кийим кийганларни шунингдек, ҳаддан ташқари семириб кетган йигитларни, оғзидан тупук сочиб гапирувчиларни ёқтирмас эди. Одоб-икромли, бир сўзли кишиларни ҳурмат қилар эди. «Кўпчиликнинг олдига, бирон бир учрашувга, мажлисга ҳаттоки зиёфатга бўлса ҳам беш дақиқа олдин бор. Халқ сени эмас, сен халқни кут», деб уқтирарди доим.

— У кишининг ижод қилган пайтларини кўрганмисиз?

— Ҳа, икки марта: бир гал Озарбайжонга, бир гал Москвага борганимизда, меҳмонхонада бирга бўлдик. Мен бир нарсага ҳайрон қолдим: у киши ҳар оқшом тонгги олтига қадар тинмай ишлар, ижод қилар, эрталаб яна ювиниб, нонушта қилиб, кундузги юмушлар билан бўлиб кетаверарди.

Мен у кишини энг аввало амали учун эмас, ҳалоллиги, камтарлиги, мардлиги ва бир сўзлилиги учун севар, ҳурмат қилардим. Шунча йиллар давомида у кишининг бирон кишига қаттиқ гапириб, кўнглига текканини, ҳаттоки ноўрин қовоқ уйганини кўрган эмасман.

Эсимда: 1960 йили Амударё тошиб, Беруний районини сув босиб кетди. Ўша куннинг эртасига мен қандайдир иш билан Рашидовнинг ҳузурида Марказқўмда ўтирган эдим. Шунда у кишининг телефон орқали табиий офат юз берган жойга борадиган раҳбарларга: «Сизни Беруний халқи кутмоқда, сиз аллақачон у ёқда бўлишингиз керак эди. Халқлар тоғларга, тепаларга жойлаштирилган, аҳвол оғир, тезроқ учинг, илтимос» деб жон куйдириб, мулойимлик билан гапиришини кўриб, жуда таъсирланганман.

— Оқсоқол, у киши ижодкор меҳнатини қандай баҳолар эди, шу ҳақда ҳам бир-икки оғиз айтсангиз?

— Келинг, бу ҳақда қуруқ гап бўлмасин учун иккита ҳаётий мисол келтирай. Москвада ўзбек адабиёти ва санъати кунлари бўлиши керак. Ўшанга қизғин тайёргарлик кетаётган кунлар эди. Ўзбекистондан йигирма нафар ёзувчи Москва, Рига ва бошқа бир қанча шаҳарларга ижодий сафарга жўнатилди. Ўшаларнинг ичида Рашидовнинг тавсияси билан мен ҳам бор эдим. Ижодий сафардан мақсад, ўша декадага ҳар ким муносиб совға тайёрлаши керак эди.

Шунда мен ўша адиблар ичида биринчи бўлиб «Қувват» ҳамда «Аму соҳилида» номли романларимни битказиб, декадани ўтказувчи махсус комиссияга тақдим этдим. Роман ўзбек ва рус тилида босилиб чиқди. Шароф Рашидов ўшанда менга ҳақиқий ижодкорларга хос, чин юракдан самимий миннатдорчилик билдирди.

Иккинчи мисол у кишининг «Қизил Ўзбекистон» рўзномасига муҳаррирлик қилаётган йиллари содир бўлган. Ёзувчилар уюшмасининг навбатдаги пленуми ўз ишини якунлагач, у киши ўн бир нафар шоирни таҳририятга таклиф қилиб, жуда қисқа муддатда жаҳонга тинчлик мавзуида шеър ёзиб беришни илтимос қилдилар. Бу сафар ҳам мен биринчи бўлиб «Жаҳон овози» деган шеъримни битдим. Шеър эртасигаёқ рўзномада босилиб чиқди. Рашидов бундан астойдил хурсанд бўлиб, каминани қайта-қайта қутлади. Ўшандан бошлаб, орамиздаги муносабат янада кучайди.

Шароф Рашидов умрининг ўттиз йилдан ортиқ қисмини мамлакатни ривожлантириш, халқлар дўстлигини мустаҳкамлашга бағишлади. Бухоро каналлари, Мирзачўл боғ-роғлари, Чоржўй-Қўнғирот темир йўли, Тошкент метроси, Қорақалпоғистон, Хоразм, Фарғонадаги ва бошқа вилоятлардаги йирик-йирик иншоотлар у кишидан ёрқин хотирадир.

Лекин бу табаррук кишининг хизматларини муносиб баҳолаш ўрнига уни қоралаб, ёмонотлиқ қилувчилар, халқни ундан, уни эса халқдан айиришга интилувчилар ҳам топилди. Собиқ Иттифоқда сўнгги йилларда юз берган маънавий парокандалик бундай кимсаларга айни муддао бўлди. Энг ачинарлиси, у кишининг ўзи билан кифояланмай, унинг шогирдларини — халқ хўжалигининг турли жабҳаларида хизмат қилаётган раҳбарларни ҳам хўрлаб, қамадилар. Ҳа, биргина Қорақалпоғистондан Қаллибек Камолов, Ережен Айтмуродов, Қосим Нуримбетов, Султон Қониёзов, Олимбой Ражабов, Қурбонбой Абдиров, Камол Ризаев, Холмурод Пиржонов, Ҳамидулла Жумамуродов ва бошқа раҳбар кадрлар у кишининг ана шундай шогирдларидир.

«Ҳақиқат эгилади, лекин синмайди», дейишади. Бу бежиз эмас. Шароф Рашидов бугун ўз халқининг қалбида, хотирасида иккинчи умрини яшаяпти. Бу умр мангудир. Унга интиҳо йўқ. У кишининг 75 йиллик тўйи уни билган, севган, ҳурмат қилган ҳар бир Ўзбекистон фуқароси учун катта байрамдир.

— Суҳбатингиз учун раҳмат.

Суҳбатдош:
Мансур АҲМЕДОВ.

• Ойнаи жаҳонда

«ОЛТИН БЕШИК»

КЕЙИНГИ ВАҚТЛАРДА ЎЗБЕКИСТОН ОЙНАИ ЖАҲОНИНИНГ МИЛЛИЙ ВА МАЪНАВИЙ ҚАДРИЯТЛАРИМИЗГА БАҒИШЛАНГАН «ОЛТИН БЕШИК» КЎРСАТУВИ КЕНГ ОММАНИНГ ЭЪТИБОРИНИ ТОРТДИ.

Заҳматкаш, фозил инсонларнинг саъй-ҳаракатлари туфайли қадимий обидалар тилга кирди, чекка қишлоқларда яшаб келаётган халқ удумлари бор бўйича намоён бўлди. Шу маънода «Олтин бешик» ўзбек халқи тарихининг кўзгуси бўлаётир, десак хато қилмаймиз.

ТАСВИРДА янги туғилган чақалоқ. Мустақил ватаннинг янги фарзанди. Момо келинига чақалоқни бешикка белашни ўргатмоқда.

Бешик, момо, она ва бола. Таъбир жоиз бўлса, бу тасвирда шундай гўзал ҳаёт фалсафаси ўз аксини топган: Момо — ўтмиш, Она — бугун, Бола — келажак рамзи. Бешик эса инсон умрининг илк пиллапоясидир.

Она алла айтади, бешикнинг тебраниши эса қўшиққа янада жўшқинроқ руҳ бахш этаётгандек. Бу қўшиқни башариятнинг оналари ўз тилларида, ўз талқинида, аммо битта гўзал туйғу — оналик меҳру саодати билан куйлайдилар. Унда муҳаббат, меҳрибон оналарнинг қалб туғёнлари мужассам, Эшқобил Шукур айтмоқчи, «Аллада — Ватан бор».

Тарих тилга киради. Тасвирлар бизни «Олтин бешик» орқали ўтмиш сари етаклайди. Биз ўзлигимизга қайтамиз. Биз, хом сут эмган бандалар, Одам Ато ва Момо Ҳавонинг набиралари йўқотган ўзимизни топа бошлаймиз.

ТАСВИРДА Сурхон воҳасидаги Имом Ат-Термизий мақбаралари. Ғиштин деворлари қулаган, муқаддас ёдгорлик тимсоли бўлиши мумкин бўлган обидалар вайронага айланиб ётибди. Бу харобалар атрофида «ундабунда эски тош белгилардек, туялар кўринар, қадим туялар» (Омон Матжон). Шитоб билан йиллар кетидан йиллар ўтаверди, биз эса буларнинг барига бепарво эдик, ўз маънавиятимиздан кўз юмдик.

Коммунистик мафкуранинг «Ат-Термизий диндор бўлган, унинг дунёвий қарашлари ялпи ҳурофотдир» деган ёлғон мафкураси онгимизга чуқур сингиб қолган эди. Лоқайдлик касали онгимизни қашшоқликка олиб келди. Шоир айтганидек, «Алпомишлар ухлади юмшоқ тўшакда...»

ТАСВИРДА Қарши, Кеш, авлодлар тафаккуридан нишона бўлган, асрлаб юртимизга кўрк бағишлаб келган, бизнинг лоқайдлигимиз туфайли вайронага айланган Оқсарой жонланади. Қадимий обиданинг нураган деворларида ўзимизнинг лоқайд башарамизни кўрамиз гўё. Обидалар сукут сақлайди-ки, юракларимизга тиғдай санчилади...

...Чироқчининг тўрғайи — Шомурод бахши куйламоқда. 17 йиллик изтироб, хоксор юракдаги тоғдай армонлар, 17 йил ватандан йироқда мусофирлик азобни тортган Шомурод бахши куйламоқда. Унинг дилўртар қўшиғига жўр бўлган дўмбиранинг хазин куйидан юраклар сел бўлади. Оҳ, сен бахшингни тушунгин, халқим, бахшингни асра, дегинг келади беихтиёр.

ТАСВИРДА қадим Бухорони тўпга, ўтга тутганлар. Биз ёнганмиз, сиз ёнгансиз, ўтмиш ёнгандир. Ўша қонли лаҳзаларда дунёга келган чақалоқ бугун нуроний чолга айланган. У шу тасвирлар орқали таниди она Бухорони, ўзлигини англади. Лайлаклар Бухорони тарк этмабди. Минораи калон учун забон бўлган лайлак ҳеч қачон кетмаган. Яна Файзулла Хўжалар қайтар бу юртга...

ТАСВИРДА осмонида юлдузлар йиғлаган, ўзбекнинг ғурури, тарихининг кўзгуси, заминнинг сайқали бўлган Самарқанд. Бағрингда тинчгина ухлаётган буюк фарзандларингнинг қабрларини очдилар, сабринг косасини синдириб, пойинг узра сочдилар. Руҳлар чирқираб қолди...

Ажабо, тўрт томони пахтазор билан ўралган қадимий обидалардан бири ичкарисида дорихона жойлашган. Биз меҳнаткаш халқмиз, деб кўксимизга муштлаймиз. Гўёки,биз пахта учун яралгандай, уни деб ўз маданий меросимиздан кечишга ҳам тайёр эдик. Шу билан ҳатто ғурурланардик. Аслида эса мана шу харобага айлантирилган ёдгорликлар бизнинг минглаб йиллик тарихимиз эканлиги хаёлимизга ҳам келмайди. Мустабид тузумнинг мафкураси юракларимизни шу қадар сўқир қилиб, кўзларимизни боғлаб қўйган эканки, ҳали-ҳали биз ундан соқит бўлолмаяпмиз.

Ҳа, кўр қилиш учун одамнинг кўзини ўйиш шарт эмас, юрак сўқирликка юз тутса бас. Бironта миллатга сунъий равишда сингдирилган урф-одатлар ва шу халқнинг миллий қадриятларини топташ сўзсиз унинг юрагига отилган ўқдир. Биз буни англай бошладик.

«Олтин бешик» кўрсатувини томоша қилар эканмиз, халқимизнинг тавоф қилса арзигулик не-не зиёратгоҳлари бор эканлигининг гувоҳи бўламиз. Ат-Термизий, «Қирққиз», Шаҳрисабз ёдгорликлари, Сомонийлар мақбараси, қадим Бухоронинг тарихий обидалари, Амир Темур зиёратгоҳи, Нақшбандий, Бибихоним, Регистон ва бошқалар... Худонинг назари тушган бу азиз жойларни кўпчилик билмайди ҳам. Оддий бир мисол Мазкур кўрсатувдан кейингина Ат-Термизий ва «Қирққиз» зиёратгоҳига борувчилар сони кескин ортди.

«Олтин бешик» видеофильми кенг қамрови билан ҳам кишини ўзига жалб этади. Айтайлик, Ургут тоғларининг этакларида жойлашган Чорчинордаги энг кекса чинор 1050 ёшга кирган экан. Демак, 1050 йиллик тарихимизнинг гувоҳи биз билан ҳамнафас яшаяпти. Улар бизнинг ўтмишимизга қўйилган жонли ҳайкаллардир.

Мен «Олтин бешик» видеофильмининг оддий бир мухлиси сифатида ўз таассуротларимни қаламга олдим. Албатта, кўрсатувнинг бошқа жиҳатлари ҳақида ҳам кўп гапириш мумкин. Хулоса қилиб айтиш мумкинки, «Олтин бешик» ижодкорлари бу ишларни эзгу ният билан бошлаган эканлар, албатта эл-улус дуосини олгай. Мустақил Ўзбекистоннинг озодлиги, эрки ўз аксини топган бу видеофильмнинг келажаги порлоқ бўлишига ишонаман.

Абдуғаффор ХОЛМАТОВ,
Сурхондарё вилояти.

• Истиқлол шарофати

Инжа санъат намойиши

АНДИЖОНДА ҲУНАРМАНДЛАР КУНИ КАТТА БАЙРАМГА АЙЛАНИБ КЕТДИ

Инсон қўли гул, у тошдан дур яратишга, темирга «жон бахш» этишга қодир. Ўтган дам олиш куни вилоят марказидаги Алишер Навоий номли истироҳат боғи ўзгача қиёфага кирди. Турфа санъат асарлари, бетакрор, нафис ганчкорлик намуналари, мафтункор нақшлар, бири-биридан гўзал сопол буюмлар, дилингизни яйратувчи бешиклар, қўйингки, ҳунармандчиликнинг энг ноёб маҳсулотлари расталардан, салқин ҳиёбонлардаги пештахталардан жой олди. Таъриф-тавсиф этиш қийин. Халқимиз орасида шундай қобилиятли, ҳунарни санъат даражасига етказган кишилар борлигидан кўксингиз ғururга тўлади. Улар фидойи, халқ анъаналарини, ота-боболаримизнинг қутлуғ ишларини неча асрлар мобайнида давом эттириб келаётганлар авлоди. Аммо қадриятларимизнинг оёқ ости қилиниши, халқ ҳунармандчилигига ўгай кўз билан қараш ҳунармандларни четга суриб қўйди, таҳсинлар бўлсинким, истиқлол шарофати туфайлигина кўксига шамол тегди. Ўзлари яратган нодир буюмларни халққа ҳавола этиш бахтига мушарраф бўлдилар.

Аслида, Андижон — қадим-қадимдан ҳунармандлар юрти. Биргина мисол. Катта Фарғона каналини қазиш чоғида тўртта қулоғида тўртта эчкининг шакли туширилган ноёб қозон топилди. Кексалар яқин-яқингача ҳам Андижонда читгарлик, кигизчилик, мисгарлик, пичоқчилик маҳаллалари бўлганлигини яхши эслашади. Ҳозир биргина «Бобур» маҳалласидаги ҳунармандчилик растаси сақланиб қолди, холос.

Ўтган йили вилоят ҳокимияти қутлуғ ишга қўл урди. Ҳар йили сентябрнинг дастлабки якшанбасини ҳунармандлар куни деб эълон қилди. Сеҳрли қўл эгалари байрамга катта тайёргарлик билан келдилар. Ёғочдан тайёрланган буюмларни кўриб ҳайратингиз ошади. Бешик дейсизми, нафис гуллар ўйиб ишланган хонтахта эшигу сандиқлар дейсизми, эҳ-ҳе, нима йўқ бу ерда.

— Не-не замонларни кўрмадик, — дейди Андижон шаҳрилик бешикчи уста Маҳмуджон Собиров. — Яратган маҳсулотимизни айримлар ҳурофотга боғлашгача бориб етишди. Қолаверса, таъқиқлар, турли зуғумлар оёқ-қўлимизни чирмаб қўйган эди, энди рўшноликка чиқдик. Меҳнатимиз ҳам муносиб баҳоланаяпти.

Байрамга ташриф буюрганлар избосканлик ўймакор уста Йўлбарс Ўтаганов яратган маҳсулотларига қойил қолишди. Вилоятдаги кўплаб кўҳна ёдгорликларни яшартираётган уста байрам иштирокчилари меҳрини қозонди. Шу боисдан унинг меҳнати юқори баҳоланди. Кўрик ғолиби учун ажратилган Маккаи-Мадинага бир ҳафталик сафар йўлланмаси Йўлбарс акага насиб этди. Шаҳрихонлик пичоқчи Собиржон Неъматов, Андижон шаҳрилик кулол Муҳаммадали Ҳайдаров маҳоратига ҳам таҳсинлар айтилди.

Йиғинда қатнашган усталарнинг барчаси ҳам муносиб тақдирландилар.

— Ҳунармандлар куни, — таъкидлайди байрамда сўзга чиққан вилоят ҳокими Қ. Холмирзаев, — шунчаки тадбир эмас, у халқимиз яратган инжа санъатнинг намойиши ҳамдир. Шунинг учун қутлуғ кунни нишонлаш анъанага айланиб қолади.

Ф. ШОДМОНАЛИЕВ,
«Халқ сўзи»нинг ўз мухбири.

БОМБА ВА ПОМПА

Ҳажвия

Таниш-билишинг ё мулла жирингинг бисёр бўлса, чангалда шўрва дамларда бир қовоқкалла бола ҳам олийгоҳга жойлашиб олибди. Лекин беш йил ўқитишса ҳам алифбони калтак деёлмабди. Шундай бўлса ҳам қўлига муҳандислик дипломини тутқазиб жўнатишибди.

Қовоқкалла эса қандай ўқишга кирган бўлса, яна шундай хамирдан қил суғургандек осонгина ишга жойлашиб олибди. Тиргаклари уни бир жамоа хўжалигига бош муҳандис этиб тайинлатишибди.

Алқисса, қовоқкалла бош муҳандислик лавозимини «қойилмақом» қилиб уддалайверибди. Кунларнинг бирида райондан хўжалик техникаси учун эҳтиёт қисмлар олиб келиш керак бўлиб қолибди. Шунда муҳандиснинг боши қотибди. Негаки, у эҳтиёт қисмларнинг нимага ишлатилиши у ёқда турсин, ҳатто номини ҳам билмас экан-да! Лекин отдан тушсада эгардан тушмабди. Ўйлаб-ўйлаб охири механикни чақиртирибди.

— Бугун районга эҳтиёт қисм олиб келгани борамиз. Сен нима керак бўлса ёздириб олаверасан, мен раҳбар сифатида ишни бошқариб, керакли ҳужжатларга имзо чекаман.

— Бош устига! — деб рози бўлибди механик.

Районга боргач, механик нималар керак бўлса, сўраб ёздириб ола бошлабди:

— Помпа борми?

— Бор!

— Иккита шундан ҳам беринг.

Бунақа сўз механикнинг ишига раҳбарлик қилиб турган муҳандиснинг етти ухлаб тушига ҳам кирмаган экан. У «помпа»ни «бомба» деб эшитибдию жуда қўрқиб кетибди. Лекин сир бой бермай ҳужжатларга имзо чекаверибди. Ниҳоят, иш битиб улар ортга қайтишибди. Мотоциклнинг рулида механик, унинг ортига муҳандис ўтириб олибди. Кажавада бўлса қопга солинган эҳтиёт қисмлар. Муҳандиснинг эса бутун хаёли «бомба»да! Уни механик нега олди экан?», «Йўлда портлаб кетса нима бўлади?» каби саволлар унга сира тинчлик бермасди...

Улар бир томони жуда пастлик бўлган тупроқ йўлдан кетаётганда тўсатдан «па-ақ» этган кучли товуш чиқиб, мотоцикл остидан чанг кўтарилибди. Муҳандис ўзини пастга қараб отибди. Ола-була коптокка ўхшаб думалаб-думалаб чанг-тупроққа қоришиб, анча масофа босгач, ўрнидан турибдию қаршисидаги чуқурга яна ўзини отибди ва бошини ҳам қилганча жим ётаверибди.

Муҳандис шу ерда ётиб турсин, энди бу ёғини механикдан эшитинг. Илгарилари ҳам мотоциклнинг баллони шунақа «па-ақ» этиб ёрилиб кетган экану, лекин ортида ўтирган одам бунақа узоққа учиб кетмаган экан. Бўлаётган воқеани кўриб дастлаб ҳайратга тушибди. Кейин қўрқиб кетибди:

— Ана, тинчиб қолди. Ўлган бўлса-я, энди нима қиламан?

У қўрқувдан дир-дир титраб муҳандиснинг ёнига чопибди. Бориб қараса унинг ҳамма ёғи бўс-бутуну қимирламай ерга қапишиб ётганмиш.

— Туринг, хўжайин, Сизга нима бўлди?

— Портлаб бўлдими?

— Нима портлаб бўлади?

— Бомба-да!

— Қанақа бомба?..

Мурод КАЛОНХОНОВ.

Ўзбекистон Республикаси Ички Ишлар вазирлиги жамоаси Жиззах вилояти ички ишлар бошқармаси бошлиғи К. Имомовга акаси

Ҳожи ИМОМОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаштириш муҳандислари институти жамоаси «Гидромелиорация ишлари жараёни, ташкиллаштириш ва қурилиш материаллари» таҳсилгоҳининг доценти А. Валижоновга укаси

МУҲАММАДЖОНнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608. Буюртма Г—197.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир Анвар ЖУРАБОЕВ.

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Карим БАҲРИЕВ, Эсирган БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Зоҳид НОРМУҲАММЕДОВ, Ҳабибулла ОЛИМЖОНОВ (бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Қулаҳмад РИЗАЕВ, Эркин САМАНДАР, Азим СУЮН, Александр ТЮРИКОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Александр УЛИЧКИН (масъул котиб, «Народное слово»), Муҳтарама УЛУҒОВА (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Раим ФАРҲОДИЙ, Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

● Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 21.00. № Г—356 Тираж 28436. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12.